

MINUTA

Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel

6-7 iunie 2019

CURTEA DE APEL ORADEA

În perioada 6-7 iunie 2019 a avut loc, la sediul Curții de Apel Oradea, Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamna Delia Narcisa THEOHARI, doamna Andreea POPESCU și doamna Camelia Maria SOLOMON, judecători în cadrul Curții de Apel București, având calitatea de formatori ai Institutului Național al Magistraturii în catedra de Drept civil și Drept procesual civil.

Din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție a participat la întâlnire doamna judecător Laura IVANOVICI, Președintele Secției I civile.

Curțile de apel au fost reprezentate de președinții secțiilor civile sau de judecători din cadrul acestor secții.

Din partea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Biroul de recursuri civile în interesul legii a participat doamna procuror Luminița NICOLESCU.

PROBLEMELE DE DREPT SUPUSE DEZBATERII¹

I. DREPT PROCESUAL CIVIL

A. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU

1. Titlul problemei de drept:

---

¹ Prezenta minută este redactată în formatul impus de prevederile Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/19.03.2015.

Semnificația noțiunii de „cauză penală” din dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.²

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze, pretenții

Obiect ECRIS: alte cereri, pretenții

Acte normative incidente: art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 20 alin. (8) C. proc. pen.

Cuvinte cheie: cauză penală, taxe judiciare de timbru, scutire.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Bacău, în perioada 23-24 iunie 2016, precum și a celei ce a avut loc la Oradea, în perioada 6-7 iunie 2019, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți cu majoritate de voturi.³

Opinia I.N.M. asupra temei menționate, expusă la întâlnirile anterioare și prezentată acum în formă sintetizată și completată, este următoarea:

Potrivit art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru acțiunile și cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, ordinare și extraordinare, referitoare la (...) cauzele penale, inclusiv despăgubirile civile pentru prejudiciile materiale și morale decurgând din acestea.

Textul legal reglementează scutirea de la plata taxelor judiciare de timbru, în primă instanță și în căile de atac, a acțiunilor penale sau a acțiunilor civile alăturate acțiunii penale în cadrul procesului penal, precum și a acțiunilor civile promovate separat, pe calea unui proces civil, dacă pretențiile deduse judecării decurg dintr-o cauză penală.

Prin Decizia nr. 387/27 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 555/27 iulie 2015, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile menționate sunt constituționale în măsura în care sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru acțiunile și cererile referitoare la despăgubirile civile pentru prejudiciile materiale și morale decurgând dintr-o cauză penală în condițiile în care fapta cauzatoare de prejudiciu, la momentul săvârșirii acesteia, era prevăzută ca infracțiune.

Decizia specificată a fost pronunțată în contextul dezincriminării unor infracțiuni. În concret, dacă înainte să se pună în mișcare acțiunea penală, fapta a fost dezincriminată, caz în care părții vătămate i-a rămas exclusiv posibilitatea de a se adresa instanței civile cu acțiune civilă în despăgubiri, aceasta din urmă se impune să fie scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

Această decizie s-a întemeiat, în esență, pe încălcarea principiului egalității în fața legii, consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție, apreciindu-se că tratamentul juridic diferit aplicat persoanelor care se află în aceeași situație juridică, respectiv a celor care solicită recuperarea prejudiciului suferit ca urmare a săvârșirii unei fapte care constituia infracțiune la data săvârșirii, dar care nu mai face obiectul acțiunii penale, este determinat, în principiu, de celeritatea cu care a fost efectuată urmărirea penală și judecarea cauzelor, iar acesta este un criteriu aleatoriu și exterior conduitei persoanei, fiind în contradicție cu principiul constituțional.

Anterior pronunțării acestei decizii, soluția pe care am îmbrățișat-o⁴ era întemeiată pe corelația dintre legea taxelor de timbru și dispozițiile Codului de procedură penală.

Astfel, în conformitate cu art. 20 alin. (8) C. proc. pen., acțiunea civilă care are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului și părții responsabile civilmente, exercitată la instanța penală sau la instanța civilă, este scutită de taxă de timbru.

Dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 se impuneau a fi interpretate coroborat cu cele ale art. 20 alin. (8) C. proc. pen., astfel încât ne aflăm în prezența noțiunii de cauză

² Curtea de Apel București.

³ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

⁴ A se vedea minuta Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Iași, în perioada 07-08 mai 2015.

penală numai în ipoteza în care s-a pus în mișcare acțiunea penală, căci, numai în acel caz, putem vorbi de existența unui inculpat, prin raportare la art. 82 C. proc. pen., potrivit căruia inculpatul este persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală și care devine parte în procesul penal.

După publicarea deciziei menționate în Monitorul Oficial, soluția expusă nu-și mai poate menține valabilitatea, întrucât în ipoteza dezincriminării unei fapte nu se poate cunoaște dacă, în cazul în care nu ar fi fost dezincriminată, s-ar fi pus sau nu în mișcare acțiunea penală.

Soluția Curții Constituționale nu poate fi aplicată numai în ipoteza dezincriminării unei infracțiuni, căci rațiunea avută în vedere de Curte se menține și în cazul altor ipoteze de imposibilitate a exercitării acțiunii penale, cum ar fi, spre exemplu, a celei privind decesul suspectului sau a celei privind prescripția răspunderii penale.

Dacă s-a dispus clasarea acțiunii penale pentru că nu există probe că persoana împotriva căreia s-a formulat plângerea penală a săvârșit infracțiunea, iar persoana vătămată promovează în fața instanței civile cerere vizând acordarea de despăgubiri civile pentru prejudiciile materiale și morale izvorând din pretinsa faptă săvârșită de acea persoană, apreciem, în continuare, că acțiunea civilă este scutită de plata taxei judiciare de timbru. Astfel, instanța civilă nu este ținută de ordonanța de clasare pronunțată în materie penală, întrucât e lipsită de autoritate de lucru judecat, nefiind, ca atare, împiedicată să stabilească, pe baza unor cerințe mai puțin stricte privind încuviințarea și administrarea probatoriului, atragerea răspunderii civile a pârâtului.

Textul art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 nu se pretează a fi interpretat restrictiv în sensul că în înțelesul noțiunii de „cauză penală” s-ar include numai procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, din moment ce cauza penală nu poate fi restrânsă doar la faza judecătii, cu excluderea fazei de urmărire penală; de altfel, articolul în discuție nu comportă vreo distincție în sensul arătat.

La momentul primirii cererii de chemare în judecată, când instanței civile îi revine obligația verificării aspectului dacă acțiunea este supusă plății taxei judiciare de timbru, de regulă, aceasta nici nu este în măsură să aprecieze, cu certitudine, în lipsa administrării unui probatoriu concludent, dacă fapta imputată pârâtului de către reclamant constituia sau nu o infracțiune sau dacă sesizarea organului de urmărire penală a avut caracter abuziv. Instanța civilă, la momentul procesual respectiv, are, de principiu, posibilitatea doar să constate dacă respectiva faptă a constituit obiect al unui act de sesizare a organelor de urmărire penală, fiind format un dosar penal.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că prin noțiunea de „cauză penală” în accepțiunea art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru se înțelege orice cauză penală formată în urma unei sesizări a organelor penale, de la momentul înregistrării sesizării și a constituirii dosarului penal, independent dacă s-a pus sau nu în mișcare acțiunea penală, cu condiția să nu existe indicii care să permită instanței să concluzioneze în sensul inexistenței săvârșirii unei infracțiuni.

În ipoteza în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă a instanței penale în sensul că fapta nu există, fapta nu este prevăzută de legea penală sau fapta nu a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de lege, scutirea de plata taxei judiciare de timbru prevăzute de art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 nu este incidentă.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În minoritate, s-a apreciat în sensul că există „cauză penală” ori de câte ori a fost înregistrată o sesizare (plângere, denunț) pe rolul organelor de urmărire penală și s-a constituit un dosar penal (în înțelesul organelor de urmărire penală, prin acordarea indicativului per P), indiferent de soluția dată sesizării. Pentru o interpretare extensivă a noțiunii de „cauză penală” pledează și dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013, intenția legiuitorului fiind aceea de protecție a victimei unei fapte penale. Un alt argument în favoarea acestei interpretări este acela că în ipoteza săvârșirii unui abuz de drept procesual în sesizarea organelor de urmărire penală sunt prevăzute sancțiuni specifice, cum sunt amenda judiciară, sancțiuni aplicabile pentru săvârșirea infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare etc.

Având în vedere faptul că problema de drept a figurat anterior pe agenda de discuții a două dintre întâlniri, s-a avansat propunerea de clarificare a modalității de interpretare a dispozițiilor legale în discuție, fie prin promovarea unui recurs în interesul legii, fie prin formularea de propuneri de *lege ferenda* cu ocazia modificării O.U.G. nr. 80/2013.

2. Titlul problemei de drept:

Determinarea taxei judiciare de timbru în cazul cererilor ce privesc executarea parțială a unui contract administrativ raportat la dispozițiile art. 56 din Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor.⁵

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiectul Ecris: pretenții

Act normativ incident: art. 3, art. 31 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 53, art. 56 din Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor

Cuvinte cheie: executare parțială contracte administrative, taxă judiciară de timbru.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Chestiunea care a determinat jurisprudență divergentă vizează modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016, cu predilecție pentru ipoteza cererilor care tind la executarea parțială a unui contract administrativ care intră în domeniul de aplicare a legii.

Art. 3 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru prevede:

(1) Acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel: a) până la valoarea de 500 lei - 8%, dar nu mai puțin de 20 lei; b) între 501 lei și 5.000 lei - 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei; c) între 5.001 lei și 25.000 lei - 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei; d) între 25.001 lei și 50.000 lei - 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei; e) între 50.001 lei și 250.000 lei - 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei; f) peste 250.000 lei - 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.

(2) Se taxează potrivit alin. (1) și următoarele categorii de acțiuni:

a) în constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui act juridic patrimonial; cererea privind repunerea părților în situația anterioară este scutită de taxă de timbru dacă este accesorie acestor cereri;

b) privind constatarea existenței sau inexistenței unui drept patrimonial;

c) prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de act autentic de înstrăinare a unor bunuri imobile sau de constituire a unor drepturi reale asupra acestora.

În conformitate cu art. 31 din O.U.G. nr. 80/2013:

(1) Determinarea quantumului taxelor judiciare de timbru pentru acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești se face de către instanța de judecată.

(2) În cazul taxelor calculate în funcție de valoarea obiectului cererii, valoarea la care se calculează taxele judiciare de timbru este cea prevăzută în acțiune sau în cerere. Dacă valoarea este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, evaluarea se face în condițiile art. 98 alin. (3) din Codul de procedură civilă. (...)

---

⁵ Curtea de Apel București.

În ceea ce privește art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016, acesta prevede că cererile introduse la instanțele judecătorești potrivit prevederilor prezentului capitol se taxează, *în funcție de valoarea estimată a contractului*, după cum urmează:

- a) până la 100.000.000 lei inclusiv - 2%;
- b) peste 100.000.000 lei - 1%.

Prin sintagma “potrivit prezentului capitol” se determină, de o manieră neechivocă, sfera de aplicare a normei la toate cererile care conturează sistemul de remedii judiciare instituit prin Capitolul VI al legii.

Astfel, Capitolul VI din Legea nr. 101/2016, purtând denumirea marginală „Sistemul de remedii judiciar”, este divizat în două secțiuni. Prima secțiune reglementează contestația formulată pe cale judiciară privind procedurile de atribuire, iar cea de a doua reglementează procesele și cererile privind acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor cauzate în cadrul procedurii de atribuire, cele privind anularea sau nulitatea contractelor și cererile care decurg din executarea contractelor administrative.

De asemenea, dispoziția legală analizată prevede că taxarea cererilor anterior menționate se realizează în funcție de valoarea estimată a contractului, cu 2%, când valoarea estimată a contractului este de până la 100.000.000 lei inclusiv, respectiv 1% dacă această valoare este de peste 100.000.000 lei.

Ca atare, în discuție este o normă specială, derogatorie de la cea de drept comun, însă exclusiv în ceea ce privește mecanismul de calcul al taxei judiciare de timbru.

Astfel, în privința cererilor analizate, algoritmul de calcul nu va fi cel menționat în art. 3 din O.U.G. nr. 80/2013 care se bazează pe un sistem progresiv pe tranșe în funcție valoarea obiectului cererii, ci unul pur procentual, însă nu în funcție de valoarea obiectului cererii, ci de valoarea estimată a contractului.

Așadar, art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016 nu derogă de la art. 3 decât în privința anterior menționată, nefiind înlăturat principiul instituit prin norma de drept comun în materia taxelor judiciare de timbru, potrivit căreia acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești se taxează la valoare.

De asemenea, dispoziția analizată nu derogă nici de la art. 31 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 care prevede că în cazul taxelor calculate în funcție de valoarea obiectului cererii, valoarea la care se calculează taxele judiciare de timbru este cea prevăzută în acțiune sau în cerere.

Ca atare, referirea la valoarea estimată din cuprinsul dispozițiilor legale analizate are exclusiv finalitatea de a determina procentul aplicabil valorii cererii determinate potrivit art. 31 din O.U.G. nr. 80/2013, nicidecum de a determina baza de calcul în vederea taxării.

Concluzia menționată se fundamentează, în primul rând, pe argumentul de interpretare literală a textului, acesta menționând că taxarea se realizează “în funcție de valoarea estimată”, cu 1%, respectiv 2%, ci nu “la valoarea estimată” cu procentele anterior menționate.

De asemenea, în sprijinul soluției menționate este și împrejurarea că interpretarea menționată este singura de natură a compatibiliza aplicarea dispoziției legale analizate cu toate cererile ce constituie domeniul ei de aplicare. Avem în vedere în mod special cererile privind acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor cauzate în cadrul procedurii de atribuire, cele privind anularea sau nulitatea parțială a contractelor și cererile care decurg din executarea parțială a contractelor administrative, ipoteze în care nu ar exista vreo justificare rațională pentru a disocia valoarea pretenției deduse judecătii de baza de calcul a taxei judiciare de timbru și de a o substitui cu valoarea estimată a contractului. De altfel, concluzia se menține și în privința cererilor care deduc judecătii întregul contract administrativ, valoarea acestuia nefiind echivalentă unei valori care, ca premisă, este rezultatul unor simple estimări.

În esență, soluționarea chestiunii de practică neunitară semnalate se bazează pe o diferență notabilă de redactare a art. 3 din O.U.G. nr. 80/2013, pe de o parte, și a art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016, pe de altă parte.

Astfel, dacă, în primul caz, legiuitorul a folosit valoarea obiectului cererii atât ca bază de calcul, cât și ca reper valoric pentru a determina sistemul progresiv pe tranșe, în cel de-al doilea caz, legiuitorul a folosit un alt criteriu decât valoarea obiectului cererii pentru a determina mecanismul

de calcul, respectiv valoarea estimată a contractului de achiziție, fără însă ca acesta să se substituie bazei de calcul a taxei judiciare de timbru, care se determină potrivit O.U.G. nr. 80/2013.

În consecință, în demersul său de stabilire a taxei judiciare de timbru potrivit art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016, interpretul va determina mai întâi valoarea obiectului cererii, raportat la valoarea prevăzută în cerere potrivit art. 31 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, după care, la baza de calcul menționată va aplica procentul de 2% sau, după caz, de 1%, după cum valoarea estimată a contractului este până la 100.000.000 lei inclusiv, respectiv de peste 100.000.000 lei. Instituirea acestor două limite valorice are ca rațiune exclusiv determinarea procentului care se va aplica la valoarea în concret a obiectului cererii pentru a se obține taxa judiciară de timbru.

De exemplu, dacă valoarea obiectului cererii deduse judecării este de 50.000 lei, iar valoarea estimată a contractului administrativ este de 900.000.000 lei, procentul aplicabil pentru determinarea taxei judiciare de timbru este cel de 1% [art. 56 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 101/2016], taxa judiciară de timbru fiind, așadar, de 500 lei (1% din 50.000).

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în cazul cererilor ce derivă din executarea contractelor administrative, taxa judiciară de timbru se stabilește la valoarea obiectului cererii, determinată conform art. 31 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, însă potrivit mecanismului de calcul prevăzut de art. 56 alin. (1) din Legea nr. 101/2016, adică prin aplicarea la baza de calcul anterior menționată a procentului de 2%, dacă valoarea estimată a contractului este până la 100.000.000 lei inclusiv sau, după caz, de 1%, dacă valoarea estimată a contractului este peste 100.000.000 lei.

Ca atare, în măsura în care cererea de chemare în judecată vizează executarea în parte a contractului administrativ, taxa judiciară de timbru aferentă acesteia se calculează prin aplicarea procentului anterior menționat (determinat în funcție de valoarea estimată a contractului) la valoarea în concret a obiectului cererii, iar nu la valoarea estimată a contractului.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Ceilalți participanți au apreciat că, dat fiind specificul său, această temă se impune a fi discutată în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor specializate în soluționarea litigiilor cu profesioniști.

Notă:

1. Referitor la problema de drept în discuție, aceeași soluție a fost adoptată și în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor specializate (foste comerciale) ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, desfășurată la Ploiești, în perioada 27-28 iunie 2019.

2. Problema competenței de soluționare a cererilor care decurg din executarea contractelor administrative a făcut obiectul discuțiilor cu ocazia Întâlnirii președinților secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, desfășurată la Iași, în perioada 23-24 mai 2019, precum și a Întâlnirii președinților secțiilor specializate (foste comerciale) ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, desfășurată la Ploiești, în perioada 27-28 iunie 2019.

3. Titlul problemei de drept:

Scutirea de la plata taxei judiciare de timbru a cererilor având ca obiect obligarea la achitarea taxei pentru serviciul public de radiodifuziune și a taxei pentru serviciul public de televiziune.⁶

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

---

⁶ Curtea de Apel Timișoara.

Acte normative incidente: art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 1, art. 2, art. 39-41 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, art. 2 alin. (1) pct. 3 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale

Cuvinte cheie: taxă de timbru, scutire, taxă pentru serviciul public de radiodifuziune, taxă pentru serviciul public de televiziune, venituri proprii, venituri publice, instituții publice.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de taxă judiciară de timbru acțiunile și cererile, inclusiv căile de atac formulate, potrivit legii, (...) de instituții publice, indiferent de calitatea procesuală a acestora, când au ca obiect venituri publice.

Pentru a beneficia de scutirea reglementată de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 trebuie îndeplinite cumulativ două condiții:

- a) cererea să fie formulată de o instituție publică în accepțiunea acestei ordonanțe;
- b) cererea să aibă ca obiect venituri publice.

Potrivit art. 1 și art. 2 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, acestea constituie *servicii publice autonome de interes național*, independente editorial, persoane juridice cu sediul în mun. București și își desfășoară activitatea sub controlul Parlamentului.

Apreciem că societățile menționate se includ în noțiunea de instituții publice în sens larg, noțiune uzitată de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

În ceea ce privește cea de-a doua condiție, în conformitate cu art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în înțelesul acestei ordonanțe de urgență, în categoria veniturilor publice se includ, printre altele, veniturile bugetelor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat.

Art. 39 alin. (1) din Legea nr. 41/1994 prevede că sursele financiare ale celor două societăți se constituie din alocații de la bugetul de stat, din venituri proprii și din alte surse. Art. 41 din același act normativ stipulează că, prin legea bugetară anuală, se aprobă fondurile de la bugetul de stat alocate Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune pentru acoperirea unor cheltuielilor de funcționare și dezvoltare.

Prin raportare la art. 40 lit. a) din același act normativ, taxele pentru serviciul public de radiodifuziune, respectiv pentru serviciul public de televiziune, ce constituie sume încasate din realizarea obiectului de activitate, constituie venituri proprii ale Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune.

Dacă obiectul unei cereri este reprezentat de o pretenție bănească ce constituie un venit din bugetul unei instituții publice finanțate, fie și parțial, din bugetul de stat este incident art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013,

Apreciem că și veniturile proprii, în care se includ taxele pentru serviciul public de radiodifuziune și de televiziune, sunt venituri la bugetul Societății Române de Radiodifuziune, respectiv la bugetul Societății Române de Televiziune, instituții publice finanțate din bugetul de stat, motiv pentru care dacă cererea are ca obiect plata acestor taxe, atunci va fi scutită de plata taxei judiciare de timbru, în temeiul art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile având ca obiect plata taxei pentru serviciul public de radiodifuziune și a taxei pentru serviciul public de televiziune sunt scutite de plata taxei judiciare de timbru în temeiul art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Referitor la sfera acțiunilor formulate de autoritățile/instituțiile publice care sunt scutite de la plata taxei de timbru, au fost evocate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 277/10.05.2016⁷, conform căroră "(...) existența calității de autoritate/instituție publică nu este

⁷ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 495 din 1 iulie 2016.

suficientă pentru a beneficia de scutirea prevăzută la art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, aceasta nefiind aplicabilă decât în cazul special al veniturilor publice, iar nu și în cazul în care instituția formulează cereri ca urmare a pretențiilor ce decurg din contracte civile sau comerciale sau alte raporturi ce excedează domeniul strict delimitat al noțiunii de venituri publice. Așa fiind, nu toate pretențiile pecuniare formulate de instituțiile prevăzute în art. 30 alin. (1) din actul normativ menționat sunt scutite de taxa judiciară de timbru” (paragraful nr. 23).

4. Titlul problemei de drept:

Timbrarea cererii prin care se solicită regularizarea datoriilor comune ale soților, alături de partajul bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei.⁸

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: partaj bunuri comune/lichidarea regimului matrimonial

Acte normative incidente: art. 355 - 357 C. civ., art. 3 alin. (1) și art. 5 alin. (1) lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru

Cuvinte cheie: taxe judiciare de timbru, partaj judiciar, datorii comune.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Tema specificată vizează stabilirea taxei judiciare de timbru pentru cererea de chemare în judecată care are ca obiect atât partajul bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei, cât și regularizarea datoriilor comune dintre soți.

Potrivit art. 355 alin. (1) C. civ., la încetarea comunității, aceasta se lichidează prin hotărâre judecătorească sau act autentic notarial.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că, până la finalizarea lichidării, comunitatea subzistă atât în privința bunurilor, cât și în privința obligațiilor.

În conformitate cu art. 357 alin. (1) și (2) C. civ., în cadrul lichidării comunității, fiecare dintre soți preia bunurile sale proprii, după care se va proceda la partajul bunurilor comune și la *regularizarea datoriilor*; în acest scop, se determină mai întâi cota-parte ce revine fiecărui soț, pe baza contribuției sale atât la dobândirea bunurilor comune, cât și la îndeplinirea obligațiilor comune; până la proba contrară, se prezumă că soții au avut o contribuție egală.

În primul rând, se impune precizarea faptului că regularizarea datoriilor comune dintre soți nu se include în noțiunea de partaj, întrucât partajul vizează sistarea stării de *coproprietate* asupra bunurilor comune, aspect ce rezultă din art. 669 alin. (2) C. civ., potrivit căruia încetarea coproprietății prin partaj poate fi cerută oricând (...), cât și din întreaga reglementare a acestei instituții juridice. Ca atare, numai bunurile asupra cărora părțile au un drept de coproprietate (sau de folosință, în ipoteza partajului de folosință) pot constitui obiect al partajului, nicidecum creanțele sau datoriile.

Datoriile comune nu pot fi împărțite între soții debitori pe calea partajului judiciar, cu atât mai mult cu cât, suplimentar argumentului specificat anterior, nu este posibilă modificarea raportului juridic obligațional dintre soții debitori și terțul creditor, prin intermediul unei hotărâri judecătorești (un dispozitiv formulat în sensul "atribuie pârâtului obligația de plată a ratelor de credit..." nu-și găsește fundamentul în dispozițiile de drept substanțial și de drept procesual incidente, nefiind aplicabile regulile partajului judiciar).

Astfel, calea judiciară nu este prevăzută de lege ca excepție de la principiul forței obligatorii a actelor juridice reglementat de art. 1270 alin. (1) C. civ., chiar și în ipoteza imaginată în care terțul și-ar da acordul cu privire la divizarea datoriei.

Părțile (soții debitori și terțul creditor) au exclusiv posibilitatea de a încheia o preluare de datorie în sensul art. 1599 lit. a) C. civ., cu respectarea condițiilor prescrise pentru aceasta.

---

⁸ Curtea de Apel București.

De asemenea, instanța are dreptul să ia act de o tranzacție încheiată între soți și terț cu privire la reglementarea regimului datoriilor dintre aceștia, contract judiciar ce cuprinde o preluare de datorie în sensul art. 1599 lit. a) C. civ. Totodată, instanța are dreptul să ia act de învoiala părților cu privire la suportarea între aceștia a datoriilor comune, fără ca tranzacția respectivă, dacă nu este însușită și de către terț, să producă efecte și față de acesta, grație relativității efectelor acesteia.

În consecință, sistarea stării de coproprietate asupra bunurilor comune nu afectează natura comună a datoriilor, acestea urmând a-și păstra acest caracter.

Un soț nu are dreptul să promoveze, în contradictoriu cu celălalt soț, o acțiune în justiție având ca obiect divizarea datoriei comune contractate în raport cu un terț creditor (de exemplu, solicitarea reclamantului de obligare a pârâtului la suportarea integrală/partială a plății ratelor izvorâte dintr-un contract de credit încheiat cu o bancă, în condițiile în care, potrivit clauzelor contractuale, ambii soți sunt codebitori solidari).

După cum am arătat anterior, instanța nu poate modifica clauzele contractului intervenit între soți și terț, căci o atare modificare ar echivala cu o nesocotire a principiului forței obligatorii prevăzut de art. 1270 alin. (1) C. civ., în condițiile în care nu există o autorizare legală în acest sens, raportat la alin. (2) al aceluiași articol. În consecință, această acțiune are caracter inadmisibil. În măsura în care totuși reclamantul a promovat o astfel de acțiune, din moment ce timbrarea este o chestiune ce primează în analiză inadmisibilității, apreciem că instanța va stabili o taxă judiciară de timbru potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, prin raportare la valoarea pe care o pretinde reclamantul de la pârât (de exemplu, dacă reclamantul dorește obligarea pârâtului la suportarea integrală a ratei de credit, iar nu doar a 50% cât i-ar reveni, valoarea taxabilă se va stabili la 50% din valoarea rămasă de restituit din suma acordată prin contractul de credit).

În al doilea rând, prin regularizarea datoriilor, codul a avut în vedere stabilirea cotei-părți ce revine fiecăruia dintre soți, exclusiv în raporturile dintre aceștia, cu privire la suportarea datoriilor comune. Acțiunea în regularizarea datoriilor poate fi concepută fie ca o acțiune în constatarea cotei-părți a părților din datoria comună, în ipoteza în care reclamantul nu a achitat datoria către terț, fie ca o acțiune în pretenții îndreptată împotriva soțului pârât, în ipoteza în care reclamantul a achitat datoria către terț peste cota-parte ce-i revine din datorie. În ceea ce privește cota-parte, aceasta se determină potrivit art. 357 alin. (2) C. civ., respectiv pe baza contribuției fiecărui soț atât la dobândirea bunurilor comune, cât și la *îndeplinirea obligațiilor comune*; până la proba contrară, se prezumă că soții au avut o contribuție egală.

În ceea ce privește timbrarea acțiunii în regularizarea datoriilor, independent dacă îmbracă forma unei acțiuni în constatare (acțiune în constatarea cotei-părți a părților din datoria comună, în ipoteza în care reclamantul nu a achitat datoria către terț) sau a unei acțiuni în realizare (acțiune în pretenții îndreptată împotriva soțului pârât, în ipoteza în care reclamantul a achitat datoria către terț peste cota-parte ce-i revine din datorie), aceasta este supusă timbrării prin raportare la art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

Art. 5 alin. (1) lit. c) din ordonanță, potrivit căruia cererile vizând creanțele pe care coproprietarii le au unii față de alții, născute din starea de proprietate comună, se taxează cu 3% din valoarea creanțelor a căror recunoaștere se solicită, nu este incident în ipoteza cererilor având ca obiect regularizarea datoriilor. Astfel, datoriile comune ale soților sunt cele stabilite în raporturile cu terții, aceștia din urmă fiind cei care au un drept de creanță împotriva soților. Un soț față de celălalt soț nu poate avea o datorie comună, în schimb poate fi titularul unei creanțe născute din stare de coproprietate comună (de exemplu, ipoteza în care un coproprietar plătește sume de bani pentru conservarea unui bun comun, fiind îndreptățit la recuperarea părții din sumele achitate peste cota sa parte din dreptul de coproprietate).

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că timbrarea cererii prin care se solicită regularizarea datoriilor comune ale soților se stabilește prin raportare la art. 3 alin. (1), iar nu la art. 5 alin. (1) lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În minoritate, a fost exprimată și opinia potrivit căreia la stabilirea taxei de timbru aferente cererii având ca obiect regularizarea datoriilor comune ale soților sunt aplicabile dispozițiile art. 5 alin. (1) lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013.

5. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de calcul a taxei judiciare de timbru în ipoteza în care prin contestația la executare s-au solicitat anularea actelor de executare silită și partajul bunurilor proprietate comună.⁹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 712 alin. (1), (4) C. proc. civ., art. 5, art. 10 alin. (2), art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru, partaj, contestație la executare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 712 alin. (1) C. proc. civ. prevede că împotriva executării silite, a încheierilor date de executorul judecătoresc, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare; de asemenea, se poate face contestație la executare și în cazul în care executorul judecătoresc refuză să efectueze o executare silită sau să îndeplinească un act de executare silită în condițiile legii.

Potrivit art. 712 alin. (4) C. proc. civ., împărțirea bunurilor proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie poate fi hotărâtă, la cererea părții interesate, și în cadrul judecării contestației la executare.

Situația premisă avută în vedere de dispozițiile anterior menționate este aceea ca executarea silită să privească bunuri asupra cărora debitorul sau terțul garant are un drept de proprietate comună, pe cote-părți sau în devălmășie. Împărțea se va realiza după regulile de drept comun, chiar dacă se realizează pe calea incidentală a contestației la executare.¹⁰

Art. 5 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru prevede:

(1) Cererile în materia partajului judiciar se taxează astfel:

- a) stabilirea bunurilor supuse împărțelii - 3% din valoarea acestora;
- b) stabilirea calității de coproprietar și stabilirea cotei-părți ce se cuvine fiecărui coproprietar - 50 lei pentru fiecare coproprietar;
- c) creanțe pe care coproprietarii le au unii față de alții, născute din starea de proprietate comună - 3% din valoarea creanțelor a căror recunoaștere se solicită;
- d) cererea de raport - 3% din valoarea bunurilor a căror raportare se solicită;
- e) cererea de reducere a liberalităților excesive - 3% din valoarea părții de rezervă supusă reîntregirii prin reducerea liberalităților;
- f) cererea de partaj propriu-zis, indiferent de modalitatea de realizare a acestuia - 3% din valoarea masei partajabile.

(2) Dacă cererile în materia partajului judiciar prevăzute de alin. (1) se formulează în cadrul aceleiași acțiuni, aceasta se taxează cu o singură taxă de 5% din valoarea masei partajabile.

Potrivit art. 10 alin. (2) din același act normativ, în cazul contestației la executarea silită, taxa se calculează la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite; taxa aferentă acestei contestații nu poate depăși suma de 1.000 lei, indiferent de valoarea contestată; în cazul în care obiectul executării silite nu este evaluabil în bani, contestația la executare se taxează cu 100 lei.

⁹ Curtea de Apel Oradea.

¹⁰ D. M. Gavriș, *Idem*, p. 200.

Art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 prevede că atunci când o acțiune are mai multe capete de cerere, cu finalitate diferită, taxa judiciară de timbru se datorează pentru fiecare capăt de cerere în parte, după natura lui, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel.

Din interpretarea *a contrario* a dispozițiilor art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 rezultă că se va stabili o singură taxă judiciară de timbru, deși s-au formulat mai multe capete de cerere atunci când acestea au una și aceeași finalitate.

Prin urmare, demersul de stabilire a taxei judiciare de timbru pentru ipoteza formulării mai multor capete de cerere implică determinarea finalității fiecăruia dintre acestea, operațiune ce implică prefigurarea efectelor ce s-ar produce în ipoteza admiterii lor.

Or, este neîndoielnic că, în ipoteza analizată, cele două capete de cerere, anularea actelor de executare silită, pe de o parte, și partajul bunurilor proprietate comună, pe de altă parte, urmăresc finalități distincte, constând în desființarea actelor de executare, respectiv în împărțirea bunurilor proprietate comună.

De altfel, concluzia menționată rezultă și din modalitatea de formulare a art. 712 alin. (3) C. proc. civ. care prevede că împărțirea bunurilor proprietate comună poate fi hotărâtă, la cererea părții interesate, și în cadrul judecării contestației la executare. Așadar, cererea de împărțire a bunurilor proprietate comună își păstrează individualitatea și finalitatea specifice, legiuitorul permițând însă formularea acesteia în cadrul contestației la executare.

Teza contrară ar conduce la concluzia de neacceptat a stabilirii unei taxe judiciare de timbru aferente contestației care să nu poată depăși un nivel maxim de 1.000 de lei, în acord cu dispozițiile art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, deși, dacă partajul ar fi fost solicitat în procedura de drept comun, taxa judiciară de timbru s-ar fi stabilit prin raportare la art. 5 alin. (1) lit. f) din O.U.G. nr. 80/2013, la 3% din valoarea masei partajabile.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că stabilirea taxei judiciare de timbru în ipoteza în care prin contestația la executare s-au solicitat anularea actelor de executare silită și partajul bunurilor proprietate comună se va realiza în mod distinct pentru fiecare capăt de cerere, prin raportare la 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 și, respectiv la art. 5 alin. (1) lit. f) din același act normativ.

Opinia participanților la întâlnire:

În urma dezbaterilor, soluția agreată de participanți a fost nuanțată în funcție de calitatea persoanei care solicită partajul în cadrul contestației la executare, după cum urmează:

1. Dacă partajul bunurilor comune este solicitat, în cadrul contestației la executare, de către unul dintre coproprietari, care nu este debitorul personal al creditorului din raportul obligațional care a generat executarea silită (cererea introductivă având două petite - contestație la executare și partaj), din moment ce efectele partajului se produc în patrimoniul propriu, în unanimitate a fost agreată opinia I.N.M., în sensul timbrării distincte a fiecărui capăt de cerere, potrivit art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 și, respectiv art. 5 alin. (1) lit. f) din același act normativ.

2. Dacă partajul bunurilor comune este cerut, pe calea cererii reconvenționale, în cadrul procesului având ca obiect contestație la executare, de către creditorul din raportul juridic obligațional care a generat executarea silită, din moment ce efectele partajului nu se produc în patrimoniul său, acesta urmărind doar realizarea creanței proprii, în majoritate, participanții au agreat soluția conform căreia aceasta constituie o cerere formulată în cadrul procedurii de executare silită, care se impune a fi timbrată conform art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, la valoarea creanței sau, după caz, a părții din creanță a cărei satisfacere este urmărită prin demersul judiciar.

În cadrul acestui punct de vedere, a fost exprimată și opinia minoritară, în sensul că, în acest caz, acțiunea de partaj urmează să fie timbrată conform art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013. În argumentarea soluției menționate, s-a reținut că obligarea creditorului să timbreze la valoarea masei partajabile ar reprezenta o sarcină disproporționată raportat la valoarea creanței urmărite, cu posibile consecințe în planul nesocotirii dreptului de acces la instanță.

**6. Titlul problemei de drept:
Stabilirea taxei judiciare de timbru aferente cererii vizând obligarea pârâtului la demolarea unei construcții.¹¹**

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 3 și art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 555 și urm. C. civ.

Cuvinte cheie: obligație de a face, caracter evaluabil, taxă judiciară de timbru

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Ipoieza supusă analizei este aceea în care prin cererea de chemare în judecată se solicită obligarea pârâtului la demolarea unei construcții. Cauza cererii de chemare în judecată, astfel cum este indicată prin tema supusă dezbaterii, este reprezentată fie de încălcarea dreptului de proprietate al reclamantului, prin edificarea de către pârât a unei construcții pe terenul său, fie de edificarea construcției în lipsa autorizației de construire sau în baza unei autorizații de construire, ulterior anulate.

Astfel cum rezultă din întreaga reglementare cuprinsă în O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, în regulă generală, determinarea existenței și întinderii obligației de plată a taxei judiciare de timbru are ca premisă corectă calificarea a naturii acțiunii civile concretizate prin cererea de chemare în judecată.

Acțiunea civilă are ca obiect, de regulă, protecția unui drept sau a unui interes pentru realizarea căruia calea justiției este obligatorie. Obiectul acțiunii se concretizează și nuanțează, prin mijlocul procesual folosit, obiectul cererii de chemare în judecată, constituindu-l pretenția concretă a reclamantului.

Fundamentul acțiunii este însă dreptul subiectiv civil ce se solicită a fi protejat, astfel încât acesta este cel care determină calificarea acțiunii, cu toate consecințele ce decurg de aici.

Astfel cum s-a statuat prin considerentele Deciziei nr. 32/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secțiunile Unite „dreptul subiectiv ce se cere a fi protejat în justiție "transferă" caracterul său patrimonial sau nepatrimonial litigiului însuși și, astfel, procesul va putea fi evaluabil în bani, ori de câte ori în structura raportului juridic de drept substanțial, dedus judecătii, intră un drept patrimonial, real sau de creață.

În consecință, ori de câte ori pe calea acțiunii în justiție se tinde a se proteja un drept patrimonial, evaluarea obiectului litigiului este posibilă și necesară.”

Prin urmare, în cazul acțiunilor ce vizează executarea unei obligații de a face, dacă dreptul afirmat este unul patrimonial, în măsura în care este posibilă evaluarea, acțiunea va fi considerată patrimonială evaluabilă în bani, iar din perspectiva taxei judiciare de timbru, vor primi aplicare dispozițiile art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

O astfel de concluzie nu vine în contradicție cu cele reținute prin decizia anterior menționată, cu referire la raportul dintre normele legale în materia taxei judiciare de timbru și normele de drept comun referitoare la calificarea acțiunii civile, căci ele vin să lămurească acele situații în care deși, potrivit normelor generale, o acțiune este patrimonială și evaluabilă în bani, potrivit regulilor speciale cuprinse în O.U.G. nr. 80/2013, ea este supusă unei taxe judiciare de timbru fixe fără a se raporta la caracterul evaluabil al acesteia.

Cu alte cuvinte, din perspectiva taxelor judiciare de timbru, în cazul acțiunilor patrimoniale, evaluabile în bani, dacă dispozițiile O.U.G. nr. 80/2013 nu reglementează o altă taxă judiciară de timbru sau scutirea de la plata taxelor judiciare de timbru, vor fi aplicabile dispozițiile art. 3 alin. (1) din acest act normativ, timbrarea urmând să se realizeze la valoare.

Dificultățile sunt generate însă de identificarea valorii obiectului cererii. Plecând însă de la raționamentul anterior expus, în sensul că dreptul afirmat este cel care configurează întregul litigiu, apreciem că valoarea obiectului cererii se va stabili în funcție de evaluarea dreptului afirmat.

---

¹¹ Curtea de Apel Brașov.

În concret, dacă reclamantul solicită obligarea pârâtului la desființarea construcției, afirmând dreptul său de proprietate asupra terenului pe care a fost edificată construcția, atunci valoarea obiectului cererii este determinată de valoarea porțiunii de teren pe care este edificată construcția.

Apreciem că valoarea construcției ce se solicită a fi demolată nu reprezintă valoarea obiectului cererii, căci reclamantul nu afirmă un drept asupra construcției, ci asupra porțiunii de teren pe care aceasta este edificată.

Totodată, apreciem că nici contravaloarea lucrărilor necesare pentru demolarea construcției nu poate fi reținută ca reflectând valoarea obiectului cererii, căci reclamantul nu afirmă un drept de creanță corespunzător contravalorii acestor lucrări. Un argument în acest sens este reprezentat de interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor cuprinse în art. 903 C. proc. civ., ce reglementează distinct dreptul creditorului unei obligații de a face sau de a nu face de a fi dezdăunat cu contravaloarea costurilor necesare pentru executarea obligației de a face sau pentru restabilirea situației anterioare încălcării obligației de a nu face.

Cu referire la situația în care solicitarea de demolare a construcției este întemeiată pe inexistența autorizației de construire sau pe anularea acesteia, apreciem că, similar celor anterior expuse, trebuie observat tot dreptul afirmat de reclamant, căci, și în acest caz, reclamantul urmărește protejerea unui drept, fără a avea importanță, din acest punct de vedere, care a fost modalitatea în care pârâtul ar fi încălcat dreptul reclamantului.

Acesta este motivul pentru care, în ipoteza în care se solicită demolarea unei construcții pentru lipsa autorizației de construire sau ca urmare a anulării acesteia, pentru stabilirea taxei judiciare de timbru (și nu numai) soluțiile vor fi diferite în funcție de cel care are calitatea de reclamant.

În ipoteza în care reclamantul este proprietarul terenului, dreptul afirmat este dreptul de proprietate, caz în care sunt pe deplin aplicabile cele anterior enunțate prin care s-a conchis asupra stabilirii taxei judiciare de timbru la valoare.

Este însă diferită situația în care reclamantul este organul care a aplicat sancțiunea demolării construcției, ipoteză reglementată de dispozițiile art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991.

Potrivit acestei dispoziții legale, în măsura în care persoanele sancționate contravențional au oprit executarea lucrărilor, dar nu s-au conformat în termen celor dispuse prin procesul-verbal de constatare a contravenției, întocmit potrivit art. 28 alin. (1), organul care a aplicat sancțiunea va sesiza instanțele judecătorești pentru a dispune, după caz: a) încadrarea lucrărilor în prevederile autorizației; b) desființarea construcțiilor realizate nelegal.

În cazul acestor cereri, raportul juridic dedus judecății are la bază săvârșirea unei contravenții, iar reclamantul, respectiv organul care a aplicat sancțiunea contravențională, acționează în temeiul legii, ca autoritate publică, scopul principal fiind ca instanța să asigure conformarea contravenientului la cele stabilite prin procesul-verbal de constatare a contravenției.

Cu alte cuvinte, dreptul afirmat de reclamant prin cererea de chemare în judecată nu este un drept patrimonial, situație în care obiectul cererii este neevaluabil în bani, ce atrage aplicabilitatea dispozițiilor art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit cu care taxa judiciară de timbru datorată este în cuantum de 20 lei.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că cererea prin care se solicită executarea unei obligații de a face, de demolare a unei construcții, reprezintă o cerere evaluabilă în bani, supusă taxei judiciare de timbru prevăzute de art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, iar criteriul de determinare a valorii obiectului cererii este dreptul afirmat de reclamant.

Pentru situația cererilor formulate de organul care a aplicat sancțiunea contravențională, întemeiate pe dispozițiile art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991, taxa judiciară de timbru se stabilește în conformitate cu dispozițiile art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În cadrul dezbaterilor, s-a arătat suplimentar că, în ipoteza în care demolarea construcției reprezintă un capăt de cerere distinct alături de cel vizând acțiunea în revendicare, nu se mai impune timbrarea, având în vedere finalitatea identică a celor două petite; în acest caz, demolarea construcției

reprezintă doar modalitatea concretă în care se va realiza restituirea bunului în situația admiterii acțiunii în revendicare.

Problema timbrării și cea a competenței de soluționare a cererilor având ca obiect obligarea la demolarea construcțiilor edificate fără autorizație de construire au format obiectul dezbaterilor Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, organizate la Curtea de Apel București, în perioada 11-12 mai 2017, ocazie cu care participanții au agreeat, în unanimitate, opinia I.N.M., în sensul că „cererile de obligare a contravenientului la demolarea construcțiilor edificate fără autorizație de construire privesc obligații de a face, neevaluabile în bani, ce impun stabilirea competenței instanței conform art. 94 pct. (1) lit. h) C. proc. civ. și a taxei judiciare de timbru prin raportare la art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013”.¹²

B. COMPETENȚA INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI

7. Titlul problemei de drept:

Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 138 alin. (4)-(6) C. proc. civ. în cazul în care prima instanță a admis excepția de litispendență și a trimis dosarul în vederea reunirii acestuia cu un dosar identic aflat pe rolul unei instanțe de grad superior, care judecă în apel în ultimă instanță. Inadmisibilitatea apelului declarat împotriva încheierii prin care s-a admis excepția de litispendență în ipoteza în care apelul în cauzele reunite a fost soluționat. Necesitatea aplicării art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.¹³

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 138 alin. (4)-(6) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: litispendență, apel, inadmisibilitate.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Tema privește ipoteza în care prima instanță a admis excepția de litispendență dintre două cauze (una aflată în etapa judecării în primă instanță, iar cealaltă în apel) și a trimis dosarul în vederea reunirii acestora instanței de grad superior (instanței de apel), care judeca în apel în ultimă instanță. În acest caz, s-a ridicat problema inadmisibilității apelului declarat împotriva încheierii prin care s-a admis excepția de litispendență, în condițiile în care decizia pronunțată în apel nu este susceptibilă de recurs.

Potrivit art. 138 alin. (4) și (5) C. proc. civ., când instanțele sunt de grad diferit, excepția se invocă înaintea instanței de grad inferior; dacă excepția se admite, dosarul va fi trimis de îndată instanței de fond mai înalte în grad; încheierea prin care s-a soluționat excepția poate fi atacată numai odată cu fondul.

În conformitate cu alin. (6) al aceluiași articol, când unul dintre procese se judecă în recurs, iar celălalt înaintea instanțelor de fond, acestea din urmă sunt obligate să suspende judecata până la soluționarea recursului.

De asemenea, alin. (2) al art. 138 C. proc. civ. prevede că excepția litispendenței poate fi invocată de părți sau de instanță din oficiu în orice stare a procesului în fața instanțelor de fond.

Excepția de litispendență poate fi invocată, prin urmare, numai în fața instanțelor de fond (primă instanță și apel), căci aceste căi procedurale au caracter devolutiv. Această excepție nu poate fi invocată în ipoteza în care una dintre instanțele investite cu procesul identic îl soluționează în etapa

¹² A se vedea punctul 4 lit. C, pag. 10 din minuta întâlnirii, disponibilă pe pagina web a Institutului Național al Magistraturii <http://inm-lex.ro/drept-civil-si-drept-procesual-civil-2/>

¹³ Curtea de Apel Suceava.

procesuală a recursului, întrucât prin această cale de atac nu se procedează decât la efectuarea unui control de legalitate a hotărârii pronunțate.

Ca atare, soluția aplicării art. 138 alin. (6) C. proc. civ. în ipoteza analizată pentru considerentul că rațiunile edictării textului legal ar fi aceleași și în situația în care instanța judecătorească în apel în ultimă instanță nu o considerăm corectă, scopul normei punând accentul nu pe judecata în ultimă instanță, ci pe caracterul nedevolutiv al căii de atac a recursului.

Cu atât mai mult soluția suspendării judecării procesului nu poate fi aplicată în condițiile în care instanța are obligația, iar nu doar facultatea, invocării excepției de litispendență, în ipoteza în care procesele identice se află pe rolul unor instanțe de fond.

De asemenea, nici soluția considerării apelului declarat împotriva încheierii de admitere a excepției de litispendență ca inadmisibil, legală potrivit dreptului intern aplicabil, nu este de acceptat în condițiile în care există riscul ca excepția în discuție să fi fost greșit admisă, cauzele nefiind identice. Într-o atare ipoteză, cauza reunită ar rămâne nesoluționată, căci procedura completării hotărârii prevăzută de art. 444 C. proc. civ. nu ar putea fi aplicată, din moment ce instanța de apel nu poate completa decizia din apel cu o soluție dată în privința unei cereri în regim de judecată de primă instanță.

Considerăm că soluția ce s-ar impune a fi dată problemei propuse este aceea de considerare a apelului ca admisibil în aplicarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, cu înlăturarea textului din dreptul intern ce contravine dispozițiilor convenționale, și anume a art. 138 alin. (5) în ipoteza indicată de art. 138 alin. (4) C. proc. civ., atunci când etapa procesuală a apelului constituie o judecată în ultimă instanță.

Prima garanție conferită oricărui justițiabil pentru existența unui proces echitabil decurge din însuși textul art. 6 din Convenție, ce prevede „dreptul (persoanei) la judecarea cauzei sale (...) de către o instanță”, fiind ca atare reprezentată de *dreptul său la o instanță*. Această autoritate judecătorească trebuie să îndeplinească condiții de independență și imparțialitate și să fie stabilită de lege.

O componentă a dreptului la instanță, în afara dreptului de a o sesiza, constă în *dreptul de a obține pronunțarea unei soluții, în urma examinării cauzei, de către instanță*.

Dreptul la o instanță nu are caracter absolut, fiind compatibil cu limitări legale, însă numai în măsura în care acestea nu ating dreptul în însăși substanța sa, consecință ce s-ar produce însă în ipoteza temei propuse dacă s-ar considera apelul ca fiind inadmisibil. O atare limitare nu s-ar concilia cu dispozițiile art. 6 paragraf 1 din Convenție, neexistând un scop legitim de urmărit (lăsarea unei cereri de primă instanță nesoluționate) și, pe cale de consecință, nici un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

Nu înlăturăm posibilitatea sesizării Curții Constituționale, din oficiu, în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate a art. 138 alin. (5) C. proc. civ. în aplicarea problemei propuse în raport de încălcarea art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Constituția României, potrivit căruia orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime; nicio lege nu poate îngădi exercitarea acestui drept; părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că încheierea prin care s-a admis excepția de litispendență cu referire la un proces aflat în etapa judecătorească în primă instanță și un alt proces identic aflat în apel, în ultimă instanță, este susceptibilă de apel, ce poate fi exercitat separat, în termenul specific procedurii respective, ce curge de la comunicarea încheierii de admitere a excepției de litispendență.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

De asemenea, a fost agreată și posibilitatea evocată în opinia I.N.M., aceea de sesizare a Curții Constituționale cu soluționarea unei excepții de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 138 alin. (5) C. proc. civ. prin raportare la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Constituție.

În minoritate, s-a apreciat că apelul exercitat împotriva încheierii de admitere a excepției de litispendență în cazul dat are caracter inadmisibil.

În situația în care instanța de apel constată că în cauză nu există litispendență - ceea ce echivalează cu o verificare a temeiniciei soluției pronunțate de prima instanță cu privire la excepția de litispendență - din dezbateri a rezultat și un alt posibil remediu, și anume cel al disjungerii capetelor de cerere nesoluționate de prima instanță, acestea urmând a fi repartizate unui complet care judecă în primă instanță în cadrul instanței de apel, complet care va invoca excepția necompetenței materiale și va trimite dosarul primei instanțe.

C. CITAREA ȘI COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ

8. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, în sensul obligativității citării membrilor de familie ai victimei în privința cărora aceasta a solicitat emiterea ordinului de protecție.¹⁴

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: ordin de protecție

Acte normative incidente: art. 5, art. 23 lit. d) și art. 27 alin. (4), (5) și (9) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, art. 435 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: ordin de protecție, citare, membri de familie ai victimei.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, persoana a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol printr-un act de violență din partea unui membru al familiei poate solicita instanței ca, în scopul înlăturării stării de pericol, să emită un ordin de protecție, prin care să se dispună, cu caracter provizoriu, una ori mai multe dintre următoarele măsuri - obligații sau interdicții: (...) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, *față de membrii familiei acesteia*, astfel cum sunt definiți potrivit prevederilor art. 5, ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) al aceluiași act normativ, în sensul prezentei legi, prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, soții și copiii acestora, precum și persoanele devenite rude prin adopție, potrivit legii;

b) soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție; frații, părinții și copiii din alte relații ai soțului/soției sau ai fostului soț/fostei soții;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, actuali sau foști parteneri, indiferent dacă acestea au locuit sau nu cu agresorul, ascendenții și descendenții partenerei/partenerului, precum și frații și surorile acestora.

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că, în sensul acestei legi, prin victimă se înțelege persoana fizică ce este supusă uneia sau mai multor forme de violență prevăzute la art. 4, inclusiv copiii martori la aceste forme de violență.

Art. 27 alin. (4), (5) și (9) din lege prevede că judecata se face de urgență și cu precădere; (...); citarea părților se face potrivit regulilor privind citarea în cauze urgente; în caz de urgență deosebită, instanța poate emite ordinul de protecție și fără citarea părților, chiar și în aceeași zi,

---

¹⁴ Curtea de Apel Bacău.

pronunțându-se pe baza cererii și a actelor depuse, fără concluziile părților; soluționarea cererilor nu poate depăși un termen de 72 de ore de la depunerea cererii, cu excepția cazului în care, anterior, s-a emis un ordin de protecție provizoriu, durata inițială pentru care acesta este dispus fiind prelungită, de drept, cu durata necesară îndeplinirii procedurii judiciare de emitere a ordinului de protecție, cu informarea agresorului despre acest fapt.

În conformitate cu art. 25 alin. (2) și (3) din lege, cererea pentru emiterea ordinului poate fi introdusă de victimă personal sau prin reprezentant legal; cererea poate fi introdusă în numele victimei și de: a) procuror; b) reprezentantul autorității sau structurii competente, la nivelul unității administrativ-teritoriale, cu atribuții în materia protecției victimelor violenței domestice; c) reprezentantul oricăruia dintre furnizorii de servicii sociale în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice, acreditați conform legii, cu acordul victimei.

Problema de practică neunitară a fost ridicată în ipoteza în care reclamanta a formulat o cerere având ca obiect dispunerea unui ordin de protecție atât în privința sa, cât și membrilor săi de familie, indicați expres în cuprinsul cererii, în sensul obligării pârâtului la păstrarea unei distanțe minime față de ea și de membrii de familie; prima instanță nu a dispus citarea membrilor de familie și a respins cererea în privința acestora; membrii de familie au declarat cale de atac și au invocat nelegalitatea soluției primei instanțe prin prisma necitării lor în proces.

Art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 217/2003, republicată, recunoaște calitate procesuală activă victimei violenței în familie [astfel cum aceasta este definită de art. 5 alin. (2) din lege] în promovarea cererii privind instituirea ordinului de protecție atât în privința sa, cât și a membrilor săi de familie; victima are calitate procesuală activă și nu acționează în calitate de reprezentant al membrilor de familie.

Măsura instituirii ordinului de protecție și în privința membrilor victimei de familie este dispusă tot în apărarea interesului personal al victimei, motiv pentru care instanța nu procedează la analizarea împrejurării dacă membrii de familie sunt, la rândul lor, victime în sensul legii, sau dacă aceștia își manifestă acordul cu privire la luarea măsurii.

Analiza instanței se limitează exclusiv la verificarea împrejurării dacă reclamanta are nevoie de protecție, inclusiv prin instituirea ordinului de protecție și în privința membrilor săi de familie, considerent pentru care apreciem că aceștia nu ar trebui citați în proces, întrucât între necesitatea protejării de urgență a victimei, pe de-o parte, și asigurarea contradictorialității și în raport de membrii de familie vizați de ordin, pe de altă parte, balanța se înclină în favoarea primului deziderat.

În măsura în care membrii de familie vizați de ordinul de protecție s-ar considera vătămați în exercitarea dreptului lor la viață privată, nu excludem posibilitatea introducerii de către aceștia a unei acțiuni separate în valorificarea dreptului respectiv, hotărârea anterioară fiindu-le opozabilă numai până la proba contrară, raportat la art. 435 alin. (2) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că, în ipoteza art. 23 alin. (1) lit. d) din Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, nu se impune citarea în proces a membrilor de familie ai victimei în privința cărora aceasta a solicitat emiterea ordinului de protecție.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Participanții au apreciat că, față de scopul și de caracterul urgent al procedurii prevăzute de Legea nr. 217/2003, membrii de familie ai victimei pentru care aceasta a solicitat emiterea ordinului de protecție nu au calitatea de părți în litigiul privind emiterea ordinului de protecție, astfel că nu se impune citarea acestora.

În minoritate, a fost exprimată opinia potrivit căreia membrii de familie pentru care victima solicită emiterea ordinului de protecție au calitatea de părți în proces, apreciindu-se că, în caz contrar, hotărârea judecătorească ar produce efecte juridice față de persoane care nu au avut o atare calitate. În ceea ce privește calitatea procesuală în care ar urma să fie citați acești membri de familie, s-a apreciat că ar trebui citați în calitate de reclamant.

În cadrul dezbaterilor s-a pus în discuție, suplimentar, problema dacă membrii de familie pentru care s-a emis ordin de protecție, necitați în procedura de emitere a ordinului, pot ataca hotărârea pronunțată de prima instanță în vederea desființării ordinului de protecție.

În majoritate, s-a apreciat că membrii de familie incluși în ordinul de protecție nu pot exercita calea de atac menționată, neavând calitatea de părți. În acest sens, s-a invocat ca argument suplimentar faptul că drepturile și interesele membrilor de familie pot fi apărate, atât în primă instanță, cât și prin exercitarea căii de atac împotriva soluției pronunțate cu privire la cererea de instituire a ordinului de protecție, prin intermediul procurorului, a cărui participare în procedură este obligatorie.

A fost reținută și opinia minoritară conform căreia, deși Legea nr. 217/2003 instituie o procedură specială și provizorie care are ca scop ocrotirea victimei aflate în stare de pericol, ce derogă de la regulile generale în materie de citare, trebuie recunoscută posibilitatea membrilor de familie menționați în ordinul de protecție care fac dovada unei vătămări ca urmare a necitării în procedura de emitere a ordinului, vătămare care nu poate fi înlăturată altfel, de a obține constatarea nelegalității hotărârii pronunțate fără citarea lor.

9. Titlul problemei de drept:

Alegerea locului comunicării actelor de procedură în sensul art. 158 C. proc. civ. după închiderea dezbaterilor și pronunțarea soluției în cauză, în perioada redactării hotărârii judecătorești. Locul comunicării hotărârii judecătorești.¹⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 158 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: alegere de domiciliu, redactare hotărâre judecătorească, comunicare hotărâre judecătorească, moment de curgere a termenului de apel.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 158 alin. (1) și (2) C. proc. civ., în caz de alegere de domiciliu sau, după caz, de sediu, dacă partea a arătat și persoana însărcinată cu primirea actelor de procedură, comunicarea acestora se va face la acea persoană, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, comunicarea se va face, după caz, potrivit art. 155 sau 156; partea poate alege ca toate actele de procedură să îi fie comunicate la căsuța poștală.

Din moment ce ulterior pronunțării soluției, instanța are obligația redactării hotărârii judecătorești și, subsecvent, pe aceea a comunicării sale către părți, acestea din urmă au dreptul să-și aleagă, până în momentul efectuării comunicării hotărârii, un domiciliu/sediu procesual în sensul art. 158 C. proc. civ. pentru efectuarea comunicării în acel loc. Astfel, după cum părțile aveau posibilitatea, pe tot parcursul procesului până la momentul închiderii dezbaterilor asupra fondului, interval de timp în care se punea problema citării lor, să-și aleagă un loc al citării, în mod similar, și în intervalul de timp până la momentul comunicării hotărârii judecătorești către părți, acestea au posibilitatea să-și aleagă un loc al comunicării.

În schimb, odată comunicată în mod legal hotărârea judecătorească către parte, aceasta, după momentul comunicării, nu mai are dreptul să-și indice un alt loc de efectuare a comunicării și să solicite realizarea unei noi comunicări la acest din urmă loc, din moment ce instanța s-a dezinvestit de atribuția comunicării aflate în sarcina sa. În această ipoteză, se impune respingerea cererii de recomunicare a hotărârii judecătorești la domiciliul/sediul procesual ales ca neîntemeiată, iar termenul de exercitare a căii de atac va curge de la momentul comunicării efectuate de instanță la locul indicat inițial.

Dacă însă, anterior momentului comunicării, partea solicită instanței, prin cerere scrisă depusă la dosar prin serviciul de registratură, comunicarea hotărârii judecătorești la un nou

---

¹⁵ Curtea de Apel Brașov.

domiciliu/sediu procesual, instanța trebuie să dispună comunicarea hotărârii în acest din urmă loc. Dacă nu procedează în această manieră, cererea de recomunicare a hotărârii judecătorești la cel din urmă domiciliu/sediu procesual se impune a fi admisă, iar termenul de exercitare a căii de atac nu va începe să curgă decât din momentul refacerii procedurii de comunicare.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că partea are dreptul să-și aleagă locul comunicării actelor de procedură în sensul art. 158 C. proc. civ. după închiderea dezbatelor și pronunțarea soluției în cauză, în perioada redactării hotărârii judecătorești, însă numai până la momentul efectuării comunicării acesteia de către instanță, nu și după ce aceasta a procedat la comunicarea hotărârii judecătorești la domiciliul/sediul indicat inițial.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În cadrul dezbatelor s-a ridicat și problema momentului până la care operează alegerea de domiciliu procesual. S-a opinat, în principiu, că alegerea de domiciliu stabilită pentru judecata în primă instanță se menține și în căile de atac de reformare.

D. CĂILE DE ATAC

10. Titlul problemei de drept:

Încadrarea criticilor privind modul de aplicare de către instanța de apel a teoriei impreviziunii privind contractele de credit încheiate într-o monedă străină în motivul de casare reglementat de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ.¹⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: recurs contestație dare în plată, acțiune în constatare dare în plată

Acte normative incidente: art. 7, art. 8, art. 11 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, art. 969 și art. 970 din C. civ. din 1864, art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: teoria impreviziunii, motiv de casare, situație de fapt.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ., casarea unor hotărâri se poate cere când hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material.

Art. 969 din Codul civil din 1864 prevedea următoarele: convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante; ele se pot revoca prin consimțământul mutual sau din cauze autorizate de lege.

În conformitate cu art. 970 din același act normativ, convențiile trebuie executate cu bună-credință; ele obligă nu numai la ceea ce este expres într-însele, dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligației, după natura sa.

Art. 7 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite prevede:

(1) În termen de 10 zile de la data comunicării notificării emise în conformitate cu dispozițiile art. 5, creditorul poate contesta îndeplinirea condițiilor de admisibilitate a procedurii reglementate de prezenta lege.

(2) Cererea se judecă în procedură de urgență, cu citarea părților, de judecătoria în circumscripția căreia domiciliază consumatorul.

(3) Apelul împotriva hotărârii pronunțate în conformitate cu dispozițiile alin. (2) se depune de partea interesată în termen de 15 zile lucrătoare de la comunicare și se judecă cu celeritate.

---

¹⁶ Curtea de Apel Brașov.

(4) Până la soluționarea definitivă a contestației formulate de creditor se menține suspendarea oricărei plăți către acesta, precum și a oricărei proceduri judiciare sau extrajudiciare demarate de creditor sau de persoanele care se subrogă în drepturile acestuia împotriva debitorului.

(5) În situația în care se admite contestația formulată de creditor, părțile vor fi puse în situația anterioară îndeplinirii demersurilor prevăzute de prezenta lege.

(6) În termen de 10 zile de la data respingerii definitive a contestației, creditorul are obligația să se prezinte, în conformitate cu notificarea prealabilă a debitorului, la notarul public indicat în cuprinsul acesteia. Dispozițiile art. 5 alin. (4) sunt aplicabile atât în vederea transmiterii informațiilor și a înscrisurilor, cât și în vederea stabilirii datei exacte a semnării actului de dare în plată.

Art. 8 din același act normativ stipulează că:

(1) În situația în care creditorul nu se conformează dispozițiilor prevăzute de prezenta lege, debitorul poate cere instanței să pronunțe o hotărâre prin care să se constate stingerea obligațiilor născute din contractul de credit ipotecar și să se transmită dreptul de proprietate către creditor.

(2) Cererea se judecă cu celeritate, cu citarea părților, de către judecătoria în circumscripția căreia domiciliază debitorul.

(3) Până la soluționarea definitivă a cererii prevăzute la alin. (1) se menține suspendarea oricărei plăți către creditor, precum și a oricărei proceduri judiciare sau extrajudiciare demarate de creditor sau de persoane care se subrogă în drepturile acestuia împotriva debitorului.

(4) Acțiunea prevăzută de prezentul articol este scutită de plata taxei judiciare de timbru.

(5) Dreptul de a cere instanței să constate stingerea datoriilor izvorâte din contractele de credit aparține și consumatorului care a fost supus unei executări silite a imobilului ipotecat, indiferent de titularul creanței, de stadiul în care se află ori de forma executării silite care se continuă contra debitorului.

Potrivit art. 11 din lege, în vederea echilibrării riscurilor izvorând din contractul de credit, precum și din devalorizarea bunurilor imobile, prezenta lege se aplică atât contractelor de credit aflate în derulare la momentul intrării sale în vigoare, cât și contractelor încheiate după această dată.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 623/25 octombrie 2016¹⁷, s-a admis excepția de neconstituționalitate a sintagmei "precum și din devalorizarea bunurilor imobile" din cuprinsul art. 11 teza întâi din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, constatându-se că aceasta este neconstituțională, în esență, pentru următoarele considerente:

"În acest sens, Curtea reține că sub imperiul Codului civil din 1864 atât doctrina, cât și practica au recunoscut posibilitatea aplicării teoriei impreviziunii în cazul în care un eveniment excepțional și exterior voinței părților ce nu putea fi prevăzut în mod rezonabil de acestea la data încheierii contractului ar face excesiv de oneroasă executarea obligației debitorului. Această instituție și-a găsit aplicarea în sistemul de drept românesc încă din prima parte a secolului XX, după Primul Război Mondial, atunci când societatea s-a confruntat cu o importantă criză economică, fiind de asemenea utilizată de judecătoria români după 1989 și în contextul schimbărilor importante ce au avut loc ca urmare a transformării regimului politic din România și a liberalizării prețurilor. Astfel, sub regimul Codului civil din 1864 (aplicabil contractelor din dosarele de față) teoria impreviziunii era fundamentată pe prevederile art. 970 care stipulau: "Convențiile trebuie executate cu bună-credință. Ele obligă nu numai la ceea ce este expres într-însele, dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligației după natura sa." Așadar, chiar dacă nu era consacrată in terminis, din punct de vedere normativ, impreviziunea rezulta din însăși reglementarea de principiu relativă la contracte, ea fiind justificată prin elementele de bună-credință și echitate ce caracterizează executarea contractelor. Condițiile privind aplicarea impreviziunii au fost decelate în jurisprudență și preluate în mare parte în Codul civil actual, într-o formă aproximativ identică [art. 1.271] (...).

De asemenea, Curtea constată că regula *pacta sunt servanda* presupune luarea în considerare a unor elemente precum buna-credință și echitatea, în condițiile schimbării fundamentale a

---

¹⁷ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 53 din 18 ianuarie 2017.

condițiilor de executare a contractului. Ca principiu general, echitatea se manifestă sub două aspecte: obiectiv - denumind principiul exactei compensații cu implicarea egalității de tratament - și subiectiv - însemnând luarea în considerare a unei situații particulare, de regulă, slăbiciunea unei părți contractante. Rămânând la același nivel general, funcțiile echității sunt de interpretare și de completare a normelor juridice, inclusiv a voinței exprimate a părților. Din coroborarea dispozițiilor art. 969 și art. 970 din Codul civil din 1864 rezultă două principii interdependente pe care se întemeiază contractul civil: puterea de lege/forța obligatorie pe care acesta o are pentru părțile contractante, pe de parte, și buna-credință în executarea acestuia, pe de altă parte. Puterea de lege a contractului vizează nu numai ceea ce contractul prevede expres în clauzele sale, ci și toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligației, după natura sa (art. 970 alin. 2 din Codul civil din 1864). Cu alte cuvinte, echitatea, corolar al bunei-credințe, guvernează contractul civil de la nașterea sa până la epuizarea tuturor efectelor, independent de existența unei clauze exprese în cuprinsul contractului. Așadar, executarea unui contract civil este legitimă atâta timp cât este rezultatul întrunirii cumulative a celor două principii (forța obligatorie și executarea cu bună-credință), principii care nu au existență de sine-stătătoare, ci se condiționează reciproc. Teoria impreviziunii, fundamentată pe cele două principii, atenuază caracterul obligatoriu al contractului, în măsura în care, pe perioada executării acestuia, intervine o situație imprevizibilă, însă nici una dintre părțile contractante nu abdică de la obligațiile care îi revin potrivit executării cu bună-credință a contractului. Așadar, echitatea, alături de buna-credință, oferă un fundament al impreviziunii, pornind de la relația existentă între ele.

Prin urmare, potrivit arhitecturii constituționale și legale, în caz de neînțelegere între părți, evaluarea existenței situației neprevăzute (condiție obiectivă) și a efectelor sale asupra executării contractului, a bunei-credințe în exercitarea drepturilor și obligațiilor contractuale ale părților (condiții subiective), precum și a echității (ce presupune atât o latură obiectivă, cât și una subiectivă) trebuie realizată cu maximă rigoare și cade în sarcina instanței judecătorești, organ care beneficiază de garanția de independență și imparțialitate și care, pe această cale, dobândește un rol important în determinarea condițiilor de executare a contractului. Consecința luării în considerare a criteriului bunei-credințe constituie o lărgire a rolului judecătorului în contract, dar securitatea juridică nu va fi pusă în pericol, întrucât intervenția judiciară este limitată de îndeplinirea condițiilor specifice impreviziunii contractuale (...).

Astfel, din analiza prevederilor legii criticate rezultă că legiuitorul înlătură posibilitatea controlului judecătoresc în ceea ce privește îndeplinirea condițiilor specifice impreviziunii, respectiv condițiile cu caracter obiectiv referitoare la cauza schimbării circumstanțelor (existența situației neprevăzute) sau la cuprinsul contractului (absența unei clauze de adaptare a contractului), și condițiile cu caracter subiectiv referitoare la atitudinea/conduita părților contractante (lipsa culpei debitorului în executarea contractului) sau la efectele schimbării circumstanțelor (caracterul licit al neexecutării obligațiilor contractuale). Legiuitorul se limitează la a stabili condițiile premisă ale incidenței noului cadru normativ, care se pot constitui eventual în condiții de admisibilitate a cererii introductive de instanță, alături de dovada parcurgerii procedurii prealabile a notificării, fără a reglementa nicio condiție specifică impreviziunii. Cu alte cuvinte, legiuitorul stabilește o impreviziune aplicabilă *ope legis*, convertind situația premisă în efect consumat, fără evaluarea niciuneia dintre condițiile obiective sau subiective care caracterizează impreviziunea contractuală. Consecința directă este modificarea contractului în baza legii, intervenția judecătorului fiind una strict formală, limitată la verificarea condițiilor de admisibilitate a cererii, a căror întrunire cumulativă are ca efect direct darea în plată. Așa fiind, legea criticată înlătură controlul efectiv al instanței cu privire la starea de fapt, respectiv cu privire la cauza și efectele schimbării circumstanțelor de executare a contractului, dând prevalență unei presupuse stări de criză a contractului în privința debitorului. În mod implicit, legea rupe echilibrul contractului, instituind o prezumție absolută a incapacității de executare a contractului de către debitor, și elimină orice remediu judiciar prin atribuirea unui rol formal judecătorului cauzei, care este ținut de litera legii (...).

Așadar, singura interpretare care se subsumează cadrului constituțional în ipoteza unei reglementări generale a impreviziunii în executarea contractelor de credit este cea potrivit căreia instanța judecătorească, în lipsa acordului dintre părți, are competența și obligația să aplice

impreviziunea în cazul în care constată că sunt îndeplinite condițiile existenței acesteia. Curtea mai reiterează faptul că, față de cadrul legal existent la data încheierii contractelor de credit, prevederile legale criticate trebuie să se aplice doar debitorilor care, deși au acționat cu bună-credință, în conformitate cu prevederile art. 57 din Constituție, nu își mai pot îndeplini obligațiile ce rezultă din contractele de credit în urma intervenirii unui eveniment exterior și pe care nu l-au putut prevedea la data încheierii contractului de credit.

În aceste condiții, Curtea constată că prevederile art. 11 teza întâi raportate la cele ale art. 3 teza a doua, art. 4, art. 7 și art. 8 din Legea nr. 77/2016 sunt constituționale numai în măsura în care instanța judecătorească, în condițiile manifestării opoziției creditorului, poate și trebuie să facă aplicarea teoriei impreviziunii la contractele în derulare. Astfel, din punct de vedere procedural, instanța judecătorească, în condițiile formulării contestației de către creditor sau a acțiunii în constatare de către debitor, va verifica îndeplinirea condiției notificării creditorului conform celor prevăzute de Legea nr. 77/2016, îndeplinirea criteriilor prevăzute de art. 4 din lege, aplicând în mod obligatoriu teoria impreviziunii în cadrul art. 7 din lege, respectiv art. 8 ori în cadrul art. 9 din aceeași lege.

Instanța judecătorească care, în condițiile legii, este independentă în aprecierea sa va putea face aplicarea impreviziunii până la limita superioară impusă de Legea nr. 77/2016 (predarea imobilului și ștergerea datoriilor principale și accesorii). Cu alte cuvinte, în lipsa acordului părților și în temeiul art. 969 și art. 970 din Codul civil din 1864, respectiv al Legii nr. 77/2016, instanța judecătorească va pronunța o hotărâre prin care va dispune fie adaptarea contractului în forma pe care o decide, fie încetarea sa."

Prin Decizia nr. 62/07.02.2017¹⁸, Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate și a constatat că Legea pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori este neconstituțională, în ansamblul său, reținând astfel:

"Mai mult, în condițiile în care trăsătura esențială a statului de drept o constituie supremația Constituției și obligativitatea respectării legii, "singura interpretare care se subsumează cadrului constituțional în ipoteza unei reglementări generale a impreviziunii în executarea contractelor de credit este cea potrivit căreia instanța judecătorească, în lipsa acordului dintre părți, are competența și obligația să aplice impreviziunea în cazul în care constată că sunt îndeplinite condițiile existenței acesteia. Curtea mai reiterează faptul că, față de cadrul legal existent la data încheierii contractelor de credit, prevederile legale criticate trebuie să se aplice doar debitorilor care, deși au acționat cu bună-credință, în conformitate cu prevederile art. 57 din Constituție, nu își mai pot îndeplini obligațiile ce rezultă din contractele de credit în urma intervenirii unui eveniment exterior și pe care nu l-au putut prevedea la data încheierii contractului de credit." (paragraful 119)

Având în vedere cele expuse, Curtea apreciază că argumentele reținute în Decizia nr. 623 din 25 octombrie 2016 privind Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite cu privire la incidența teoriei impreviziunii sunt pe deplin aplicabile și în materia contractelor de credit în franci elvețieni. Astfel, instanța judecătorească are competența și obligația să aplice impreviziunea dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile existenței acesteia, astfel că situația consumatorilor de credite în franci elvețieni cunoaște un remediu judiciar viabil, de natură să înlăture efectele schimbării circumstanțelor care au condus la contractarea creditului. Aceasta are posibilitatea de a interveni asupra contractului în mod efectiv, fie în sensul dispunerii încetării executării sale, fie în cel al adaptării sale noilor condiții, cu efecte juridice doar pentru viitor, prestațiile deja executate rămânând câștigate contractului. Adaptarea la noile condiții se poate efectua inclusiv printr-o conversie a ratelor de plată în moneda națională la un curs de schimb pe care instanța îl poate stabili în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei în scopul reechilibrării obligațiilor, curs valutar care poate fi cel de la data încheierii contractului, cel de la data survenirii evenimentului imprevizibil sau cel de la data efectuării conversiei".

---

¹⁸ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 161 din 03 martie 2017.

Motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ. permite remedierea oricărei nelegalități pe tărâmul dreptului substanțial, dacă invocarea sa de către recurent se face cu respectarea tuturor cerințelor legale.¹⁹

Apreciem că motivele de nelegalitate cu privire la aplicarea teoriei impreviziunii de către instanța de apel la o situație de fapt stabilită se circumscriu motivului de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ.

Prin urmare, analiza îndeplinirii cumulative a condițiilor impreviziunii este susceptibilă a se realiza în cadrul motivului de casare menționat, prin raportare la o situație de fapt pe deplin stabilită de către instanța de apel, nefiind necesară o reapreciere a probelor administrate în cauză.

În măsura în care, în schimb, prin formularea unor asemenea critici, recurentul ar tinde la contestarea situației de fapt deja stabilite, acestea nu pot fi valorificate în cadrul motivului de casare analizat, care este limitat la încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că motivele de nelegalitate privind modul de aplicare de către instanța de apel a teoriei impreviziunii în contractele de credit încheiate într-o monedă străină sunt susceptibile a fi încadrate în motivul de casare reglementat de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ., câtă vreme vizează încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material cu prilejul analizei teoriei impreviziunii, iar nu o reevaluare a probelor în vederea schimbării situației de fapt stabilite de instanța de apel în aplicarea teoriei impreviziunii.

Opinia participanților la întâlnire:

Participanții, deși, de principiu, au fost de acord cu opinia I.N.M., au apreciat că, dat fiind specificul său, această temă se impune a fi discutată în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor specializate în soluționarea litigiilor cu profesioniști.

E. PROCEDURA NECONTENCIOASĂ

11. Titlul problemei de drept

Stabilirea naturii juridice și a procedurii aplicabile în cazul cererilor de intervenție formulate de terți în procedura necontencioasă.²⁰

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: modificări acte constitutive persoane juridice

Acte normative incidente: art. 33 din O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, art. 61-79, art. 78 alin. (1), art. 527, art. 531, art. 532, art. 534, art. 536 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: procedură necontencioasă, cereri de intervenție, asociații, fundații

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 527 C. proc. civ. stabilește domeniul de aplicare a procedurii necontencioase ca fiind circumscriș cererilor pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare.

În continuare, art. 531 C. proc. civ. prevede că, dacă cererea, prin însuși cuprinsul ei ori prin obiecțiile ridicate de persoanele citate sau care intervin prezintă caracter contencios, instanța o va respinge.

Potrivit art. 532 alin. (1) și (2) C. proc. civ., cererea de judecă în camera de consiliu, cu citarea petentului și a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune; în caz contrar, judecata se face cu sau fără citare, la aprecierea instanței; instanța poate dispune chiar și din oficiu, orice măsuri utile

¹⁹ O. Spineanu-Matei, în G. Boroș, coord. Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, vol. I, Ed. Hamangiu, 2013, p. 941.

²⁰ Curtea de Apel Timișoara.

cauzei; ea are dreptul să asculte orice persoană care poate aduce lămuriri în cauză, precum și pe acelea ale căror interese ar putea fi afectate de hotărâre.

Art. 534 C. proc. civ. prevede că apelul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la soluționarea cererii, termenul de apel curgând de la data la care a luat cunoștință de încheiere, dar nu mai târziu de un an de la data pronunțării.

Codul de procedură civilă reglementează două forme de intervenție voluntară [intervenția voluntară principală și intervenția voluntară accesorie (art. 61-67 C. proc. civ.)] și patru forme de intervenție forțată [chemarea în judecată a altei persoane (art. 68-71 C. proc. civ.), chemarea în garanție (art. 72-74 C. proc. civ.), arătarea titularului dreptului (art. 75-77 C. proc. civ.) și introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane (art. 78-79 C. proc. civ.)].

Art. 78 alin. (1) C. proc. civ. prevede că, în cazurile expres prevăzute de lege, precum și în procedura necontencioasă, judecătorul va dispune din oficiu introducerea în cauză a altor persoane, chiar dacă părțile se împotrivesc.

Potrivit art. 33 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, modificarea actului constitutiv sau a statutului asociației/fundației se face prin înscrierea modificării în registrul asociațiilor și fundațiilor aflat la greșă judecătorei în a cărei circumscripție teritorială își are sediul asociația, cu aplicarea corespunzătoare a prevederilor art. 8-12; cererea de înscriere a modificării va fi însoțită de hotărârea adunării generale iar, în cazul modificării sediului, de hotărârea consiliului director.

În ipoteza formulării de către un terț a unei cereri de intervenție în procedura de modificare a actului constitutiv sau a statutului asociației/fundației, reglementată de art. 33 din O.G. nr. 26/2000, procedură ce are caracter necontencios, se pune problema determinării naturii juridice a acesteia, în sensul de a se stabili dacă aceasta constituie o cerere de intervenție voluntară, principală sau, după caz, accesorie, guvernată de dispozițiile art. 61-67 C. proc. civ., supusă admisibilității în principiu, sau, după caz, constituie o cerere de intervenție în materie necontencioasă, cu o configurație juridică distinctă.

În conformitate cu art. 536 alin. (1) și (2) C. proc. civ., dispozițiile art. 527-535 referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii; materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziții, care se vor completa cu cele ale prezentei cărți.

Prin urmare, procedura de modificare a actului constitutiv și a statutului asociației/fundației este reglementată de art. 33 din O.G. nr. 26/2000, care se completează cu dispozițiile Cărții a III-a a Codului de procedură civilă care vizează procedura necontencioasă, care, la rândul lor, se vor completa cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea vor fi compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

Potrivit art. 61 alin. (2) C. proc. civ., intervenția este principală când intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecății sau un drept strâns legat de acesta. Art. 61 alin. (3) prevede că intervenția este accesorie când sprijină numai apărarea uneia dintre părți.

Rezultă din dispozițiile legale precitate că premisa formulării cererilor de intervenție analizate este un proces în curs de desfășurare ce vizează soluționarea unei cereri prin care se urmărește stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană.

Apreciem că, în raport de domeniul de aplicare a procedurii necontencioase, astfel cum acesta rezultă din art. 527 C. proc. civ., care este circumscris cererilor pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, dispozițiile art. 61-67 C. proc. civ. care reglementează cererea de intervenție voluntară, sunt incompatibile cu natura necontencioasă a cererii, în accepțiunea dispozițiilor art. 536 alin. (1) C. proc. civ.

Prin urmare, o astfel de cerere de intervenție a unui terț în proces nu va fi supusă procedurii de judecată reglementate de art. 64 C. proc. civ., neparcurgând, ca atare, etapa admisibilității în principiu.

Pornind de la premisele menționate, rezultă că cererea de intervenție în materie necontencioasă are o configurare juridică distinctă conturată prin dispozițiile care guvernează această materie, soluția menționată fiind adoptată în mod constant și în doctrină.²¹

Intervenția în materie necontencioasă, fie că se realizează la inițiativa terților sau la inițiativa instanței conform art. 78 alin. (1) C. proc. civ., constituie mijlocul procesual reglementat de lege pentru a acorda posibilitatea persoanelor interesate a formula obiecțiuni față de o cerere necontencioasă, iar instanței de a lămuri aspectele relevante soluționării cauzei. În materia analizată, interesul formulării cererii de intervenție se impune a fi analizat inclusiv din perspectiva unor norme care protejuesc un interes general, printr-o asemenea cerere de intervenție putând fi invocate motive legitime de respingere a cererii de modificare a actului constitutiv sau statutului asociației/fundației.

În ceea ce privește procedura aplicabilă pentru ipoteza formulării unei astfel de cereri, apreciem că instanța va lua act de formularea cererii de intervenție, după care va proceda la analiza obiecțiilor ridicate de autorul ei.

Obiecțiile indicate pot conduce la concluzia caracterului contencios al cererii introductive de instanță, caz în care, dacă legea nu prevede altfel (de pildă, o excepție o constituie ipoteza cererii de încuviințare a executării silite), instanța o va respinge ca inadmisibilă, conform art. 531 C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile de intervenție formulate de terți în procedura necontencioasă nu sunt guvernate de art. 61-67 C. proc. civ. și, prin urmare, nu sunt supuse admisibilității în principiu. În cazul dat, instanța doar ia act de formularea cererii de intervenție și procedează la analiza obiecțiilor ridicate de autorul ei. Dacă obiecțiile specificate conduc la concluzia că cererea prezintă caracter contencios, instanța o va respinge ca inadmisibilă, conform art. 531 C. proc. civ.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

12. Titlul problemei de drept:

Inadmisibilitatea recursului declarat împotriva deciziei din apel pronunțate împotriva sentinței prin care a fost soluționată o acțiune în rectificarea înscrisurilor de carte funciară²²

Materia: civil

Subcategoria: publicitate imobiliară

Obiectul Ecris: rectificare carte funciară

Acte normative incidente: art. 31, 33 Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, art. 907-909 C. civ., art. 94, art. 483 C. proc. civ., art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Cuvinte cheie: carte funciară, rectificare, recurs, admisibilitate, obligație de a face

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu titlu prealabil, în ceea ce privește competența materială de soluționare în primă instanță a acțiunilor în rectificare de carte funciară, aceasta a constituit obiect de dezbatere la Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți

²¹ A se vedea *M. Tăbârcă*, *Drept procesual civil*, vol. II – Procedura contencioasă în fața primei instanțe. Procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale conform noului Cod de procedură civilă, Ed. Universul Juridic, 2013, p. 634 și *D. M. Gavriș*, în *G. Boroș*, coord. *Noul Cod de procedură civilă*, Comentariu pe articole, vol. II, art. 527-1133, Ed. Hamangiu, 2013, p. 7-9.

²² Curtea de Apel București.

de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți cu majoritate de voturi.²³

Redăm în continuare punctul de vedere exprimat de I.N.M. la respectiva întâlnire:

"Acțiunea în rectificare de carte funciară poate fi promovată în cazurile reglementate expres de art. 908 alin. (1) pct. 1-4 C. civ. Ea reprezintă instrumentul judiciar prin intermediul căruia se remediază înscrierile greșite privitoare la situația juridică a imobilelor înscrise în cartea funciară.

Așa cum rezultă din dispozițiile art. 908 alin. (3) C. civ., prin acțiunea în rectificare se urmărește suplinirea consimțământului titularului dreptului tabular ce urmează să fie rectificat. În mod indirect, pe calea acțiunii în rectificare se asigură protecția judiciară a drepturilor tabulare. În mod direct, însă, acțiunea în rectificare sancționează refuzul titularului dreptului înscris de a-și da consimțământul la rectificare, adică neexecutarea unei obligații de a face, competentă în soluționarea ei fiind judecătoria, în temeiul art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ.

Aceste susțineri sunt pe deplin valabile atunci când acțiunea în rectificare este formulată pe cale principală. Ori de câte ori ea are un caracter accesoriu (cum ar fi atunci când soluționarea capătului de cerere având ca obiect rectificarea cărții funciare depinde de soluția dată cererii principale prin care se tinde la desființarea titlului care a stat la baza înscrierii), acțiunea în rectificare va fi soluționată de instanța competentă cu judecarea cererii principale, așa cum prevede art. 123 C. proc. civ.

Stabilirea instanței competente să judece acțiunea în rectificare nu poate fi rezultatul aplicării art. 31 din Legea nr. 7/1996, text care reglementează calea de atac împotriva încheierii prin care registratorul a soluționat cererea de înscriere în cartea funciară. Finalitatea urmărită prin promovarea unei acțiuni în rectificare este profund diferită de aceea a unei plângeri de carte funciară. În timp ce prin acțiunea în rectificare se îndreaptă înscrierile care privesc situația juridică a imobilului (ea se răsfrânge deci nemijlocit asupra substanței dreptului înscris în cartea funciară), plângerea urmărește corectarea erorilor săvârșite de către registratorul de carte funciară la momentul efectuării unei înscrieri. Trimiterea pe care art. 33 alin. (2) din Legea nr. 7/1996 o face la dispozițiile art. 31 din același act normativ nu are altă rațiune decât aceea de a stabili că și încheierea registratorului dată ca urmare a rectificării cărții funciare, prin înscris autentic (pe cale amiabilă) sau prin hotărâre judecătorească poate fi atacată în condițiile art. 31 din Legea nr. 7/1996."

Încadrarea cererilor având ca obiect rectificarea cărții funciare în categoria cererilor prevăzute de art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ. produce consecințe nu numai cu privire la stabilirea competenței materiale de soluționare în primă instanță în favoarea judecătoriei, ci și asupra admisibilității căii de atac a recursului.

Astfel, atât potrivit art. 483 alin. (2) C. proc. civ., cât și potrivit dispozițiilor art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 310/2018, fiecare urmând a fi incidente în funcție de momente diferite, nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-j) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că recursul declarat împotriva deciziei din apel pronunțate împotriva sentinței prin care a fost soluționată o acțiune în rectificarea înscrierilor de carte funciară este inadmisibil.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

F. EXECUTAREA SILITĂ

13. Titlul problemei de drept:

---

²³ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

Modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 872 C. proc. civ. în ipoteza în care creditorul urmăritor nu s-a îndestulat în integralitate din suma rezultată din urmărirea silită. Încetarea curgerii dobânzilor moratorii aferente sumelor executate.²⁴

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 869 alin. (2) și art. 872 C. proc. civ., art. 1488 și art. 1535 C. civ.

Cuvinte cheie: obligație ce are ca obiect o sumă de bani, dobânzi, creditorii urmăritori, depunere titluri de creanță.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit dispozițiilor art. 872 C. proc. civ., de la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanță, dobânzile creanțelor creditorilor urmăritori trecute în proiectul de distribuire încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit, chiar în caz de convenție contrară; dacă instituția de credit la care s-au depus ori consemnat aceste sume plătește dobânzi, creditorii nu vor avea drept decât la dobânzile ce se plătesc de instituția de credit la care s-au depus ori consemnat acele sume.

În vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumelor rezultate din vânzarea silită a bunurilor urmărite, în conformitate cu art. 869 alin. (2) C. proc. civ., executorul judecătoresc va fixa, de urgență, un termen de 10 zile pentru depunerea titlurilor de creanță, ce va fi afișat la sediul executorului judecătoresc cu cel puțin 5 zile înainte.

Împlinirea termenului de 10 zile are un dublu efect. Pe de o parte, potrivit art. 869 alin. (5) C. proc. civ., niciun creditor nu va mai putea lua parte la distribuirea sumelor obținute din urmărire, în cazul în care nu a fost depus titlul de creanță până la împlinirea termenului. Pe de altă parte, potrivit art. 872 C. proc. civ., dobânzile creanțelor creditorilor urmăritori trecute în proiectul de distribuire încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit.

Interpretarea dispozițiilor art. 872 C. proc. civ. se impune a porni de la o dublă premisă.

Pe de o parte, art. 872 C. proc. civ. este cuprins în Capitolul III – „Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită” din Titlul II – „Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului” și reglementează unul dintre aspectele ce vizează executarea silită a obligațiilor al căror obiect constă în plata unei sume de bani.

Pe de altă parte, premisa rezultată din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 628 alin. (2) și (4) C. proc. civ. este în sensul că dreptul creditorilor asupra dobânzilor a fost recunoscut prin titlul executoriu ce stă la baza executării silite sau acestea li se cuvin de drept, fiind stabilite, în conformitate cu dispozițiile art. 628 alin. (4) C. proc. civ., printr-o încheiere a instanței de executare.

În ceea ce privește natura dobânzilor la care face referire dispoziția legală, deși textul nu distinge, apreciem că în discuție sunt exclusiv dobânzile penalizatoare, moratorii, care au natura juridică a daunelor interese pentru întârziere în executare. Dobânzile remuneratorii, având natura juridică a fructelor civile, sunt de neconciliat cu ipoteza textului legal supus analizei. Astfel, acordarea dobânzilor remuneratorii are drept premisă existența dreptului debitorului de a deține suma de bani ce reprezintă debitul principal, situație de fapt incompatibilă cu premisa dispozițiilor analizate.

Art. 872 teza I C. proc. civ. stabilește că dobânzile încetează a mai fi în sarcina debitorului de la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanță, așadar, un moment anterior celui în care creditorul primește suma de bani ce face obiectul obligației dreptului său corelativ de creanță.

Analizând cursul executării silite, se observă că, la momentul fixat pentru depunerea titlurilor de creanță, executarea silită a bunurilor debitorului s-a finalizat, acestea ieșind din patrimoniul debitorului, iar sumele de bani obținute din vânzarea silită sau prin poprire au fost consemnate la dispoziția executorului judecătoresc. Însă, la acest moment, creditorului nu i-a fost distribuită suma de bani, aceasta urmând să aibă loc ulterior, potrivit proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită. Mai mult, pentru ipoteza în care sunt mai mulți creditorii, iar suma executată silit

---

²⁴ Curtea de Apel Bacău.

nu este suficientă pentru îndeplinirea creanței creditorului, parte din obligație poate rămâne neexecutată.

Se observă însă că dispoziția legală face referire la încetarea obligației debitorului urmărit (încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit), iar nu la dreptul creditorului asupra dobânzilor. Având în vedere și dispozițiile art. 872 teza a II-a C. proc. civ., potrivit căroră dacă instituția de credit la care s-au depus ori consemnat aceste sume plătește dobânzi, creditorii nu vor avea drept decât la dobânzile ce se plătesc de instituția de credit la care s-au depus ori consemnat acele sume, rezultă că, deși obligația debitorului urmărit încetează, nu aceeași concluzie se va reține și cu privire la dreptul creditorului asupra dobânzilor. Acesta din urmă fie încetează, fie este restrâns, după cum instituția de credit la care s-au consemnat sumele rezultate din executarea silită plătește sau nu dobânzi la acestea. În cazul în care instituția de credit plătește dobânzi, dreptul creditorului se limitează la nivelul acestor dobânzi, iar debitorul obligației va fi instituția de credit, iar nu debitorul urmărit.

Pornind de la premisele menționate, soluția legiuitorului de a opera o divizare fictivă a raportului juridic execuțional, descărcând pe debitorul urmărit de dobânzile creanțelor trecute în proiectul de distribuire, pe de o parte, și menținând dreptul creditorilor la dobânzi condiționat însă de plata acestora de către instituția de credit, pe de altă parte, apare ca fiind firească. Câtă vreme sumele rezultate din vânzare silită sau poprire au fost consemnate la dispoziția executorului judecătoresc, din perspectiva debitorului a operat plata la momentul expirării termenului de depunere a titlurilor de creanță. Pe de altă parte însă, câtă vreme creditorul nu a fost efectiv îndeplinit, se justifică dreptul lui la dobânzi, în măsura în care sunt îndeplinite condițiile textului. Rațiunea dispozițiilor legale, astfel cum a fost anterior descrisă, nu subzistă însă pentru ipoteza în care creditorul nu este îndeplinit în integralitate, debitorul datorând în continuare dobânzi pentru partea din creanță ce excede suma consemnată. De altfel, soluția rezultă și din interpretarea literală a textului care menționează că încetează să mai fie în sarcina debitorului urmărit dobânzile creanțelor creditorilor ce au fost trecute în procesul de distribuire, adică exclusiv în limitele sumelor consemnate.

În măsura în care creditorul își va îndeplini în integralitate creanța pentru care a solicitat executarea silită, dobânzile vor înceta să mai fie în sarcina debitorului urmărit. În ipoteza în care creditorul nu va fi îndeplinit, nu se justifică încetarea obligației debitorului de a achita dobânzile datorate și transferul obligației în sarcina instituției de credit, decât în limita sumelor consemnate.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că din interpretarea art. 872 C. proc. civ. rezultă că dobânzile moratorii ale creanțelor creditorilor urmăritori încetează a mai fi în sarcina debitorului urmărit exclusiv în limita creanțelor ce au fost menționate în proiectul de distribuire. Prin urmare, în măsura în care creditorul nu a fost îndeplinit în integralitate, dobânzile pentru partea din creanță ce excede sumei consemnate rămân în sarcina debitorului urmărit.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

H. AMENDA JUDICIARĂ

14. Titlul problemei de drept:

Limitarea dreptului părții căreia i s-a aplicat o amendă judiciară pentru introducerea, cu rea-credință, a unor cereri principale, accesorii, adiționale sau incidentale ori pentru exercitarea unei căi de atac, vădit netemeinice, prevăzută de art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., de a supune controlului, în căile de atac de reformare, legalitatea și temeinicia măsurii amendării sale.²⁵

Materia: civil

---

²⁵ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a), art. 190, art. 191 alin. (1)-(4), art. 413 alin. (1) pct. 1 și alin. (2), art. 457 alin. (2) și (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: amendă judiciară, cerere de reexaminare, apel.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., dacă legea nu prevede altfel, instanța, potrivit dispozițiilor prezentului articol, va putea sancționa, cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei, introducerea, cu rea-credință, a unor cereri principale, accesorii, adiționale sau incidentale, precum și pentru exercitarea unei căi de atac, vădit netemeinice.

În conformitate cu art. 190 C. proc. civ., amenda se stabilește de către instanța în fața căreia s-a săvârșit fapta sau, după caz, de către președintele instanței de executare, prin încheiere executorie, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia; atunci când fapta constă în formularea unei cereri cu rea-credință, amenda poate fi stabilită fie de instanța în fața căreia cererea a fost formulată, fie de către instanța care a soluționat-o, atunci când acestea sunt diferite.

Art. 191 alin. (1)-(4) C. proc. civ. prevede că împotriva încheierii prevăzute la art. 190, cel obligat la amendă sau despăgubire va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acesteia; cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii; în toate cazurile, cererea se soluționează, cu citarea părților, prin încheiere, dată în camera de consiliu, de către un alt complet decât cel care a stabilit amenda sau despăgubirea; încheierea prevăzută la alin. (3) este definitivă.

Prin Decizia nr. 7/2014²⁶, pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, s-a statuat că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 18 din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare, partea în sarcina căreia s-a stabilit obligația de plată a taxei judiciare de timbru poate formula critici care să vizeze caracterul timbrabil al cererii de chemare în judecată exclusiv în cadrul cererii de reexaminare, neputând supune astfel de critici controlului judiciar prin intermediul apelului sau recursului.

Raționamentul avut în vedere de instanța supremă la pronunțarea soluției cuprinse în decizia menționată este aplicabil și în problema supusă dezbaterii, dată fiind similitudinea ipotezelor. Astfel, art. 191 C. proc. civ. reglementează o procedură clară, precisă și previzibilă de contestare a măsurii aplicării amenzii judiciare, cererea de reexaminare având caracter special.

Limitarea posibilității părții în sarcina căreia s-a stabilit amenda judiciară de a contesta caracterul său legal și temeinic exclusiv prin intermediul cererii de reexaminare nu încalcă dreptul de acces la justiție și dreptul la un proces echitabil. Această cale de atac permite părții în sarcina căreia s-a impus obligația de plată a amenzii judiciare să supună contestația sa unei instanțe imparțiale și independente, care nu trebuie să funcționeze neapărat la nivelul unei jurisdicții superioare celei care a stabilit taxa de timbru contestată, având în vedere că art. 6 paragraful 1 din Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu garantează dreptul la un dublu grad de jurisdicție.

În consecință, partea amendată judiciar are dreptul să exercite exclusiv cerere de reexaminare împotriva hotărârii prin care s-a dispus această măsură, iar nu apel.

În ipoteza în care partea amendată judiciar formulează concomitent atât cerere de reexaminare împotriva hotărârii prin care s-a dispus amendarea, cât și apel împotriva hotărârii pronunțate asupra fondului, se impune suspendarea judecării cererii de reexaminare până la soluționarea definitivă a procesului, în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 și alin. (2) C. proc. civ., căci dezlegarea cererii de reexaminare depinde de soluția pronunțată în căile de atac în privința temeiniciei cererii pretins introduse cu rea-credință.

²⁶ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 137 din 24 februarie 2015.

Dacă partea amendată judiciar critică această măsură exclusiv prin intermediul apelului, iar prima instanță nu a menționat calea de atac a reexaminării împotriva hotărârii de stabilire a amenzii judiciare, ci doar pe aceea a apelului, instanța de apel, făcând aplicarea art. 457 alin. (2) și (3) C. proc. civ., va respinge apelul ca inadmisibil, partea fiind repusă, din oficiu, în termenul de formulare a cererii de reexaminare.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că partea amendată judiciar are dreptul să exercite exclusiv cerere de reexaminare împotriva hotărârii prin care s-a dispus această măsură, iar nu apel sau recurs.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

II. DREPT CIVIL

1. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea și temeiul juridic de acordare a despăgubirilor în cazul în care subiectul de drept public preia faptic o suprafață de teren aflată în proprietatea privată a unei persoane fizice sau juridice, fie în vederea realizării unui obiectiv de interes public (edificarea fiind doar în faza de proiect), fie ca urmare a realizării unui obiectiv de interes public, obiectivul fiind deja edificat la momentul promovării acțiunii având ca obiect acordarea de despăgubiri.²⁷

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție, art. 563, art. 566 și art. 1357 - 1371 C. civ.

Cuvinte cheie: expropriere în fapt, despăgubiri, temei juridic, acțiune în revendicare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

"Exproprierea de fapt" nu constituie o instituție juridică reglementată de o normă internă de drept substanțial, ci a fost creată pe cale jurisprudențială, reprezentând o situație de fapt generatoare de efecte juridice în planul dreptului de proprietate.

Subiectul de drept public ocupă în fapt, fără drept, imobilul aparținând în proprietate unui subiect de drept privat în vederea realizării unui obiectiv de interes public. O astfel de nesocotire a dreptului de proprietate impune o analiză a aplicării art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a jurisprudenței C.E.D.O. în materie.

Potrivit art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiat la Paris la 20 martie 1952, prevede că:

Paragraful (1): Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Paragraful (2): Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

În cauza *Vergu împotriva României*, cererea nr. 8209/06, 11 ianuarie 2011²⁸, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis următoarele, cu referire la cazul unui cetățean român care a

---

²⁷ Curtea de Apel Cluj.

²⁸ A se consulta pe site-ul <http://hudoc.echr.coe.int/>.

pretins o atingere adusă dreptului său de proprietate pentru realizarea construcțiilor de infrastructură rutieră pe terenul său:

"Curtea reamintește că, pentru a determina dacă a existat o privare de bunuri în sensul celei de-a doua „dispoziții”, este necesar nu numai să se examineze dacă a existat deposedare sau expropriere formală, ci și să se privească dincolo de aparențe și să se analizeze realitatea situației în litigiu. Convenția având ca obiect protecția drepturilor „concrete și efective”, este important să se cerceteze dacă situația menționată echivala unei exproprieri de fapt (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 23 septembrie 1982, pct. 63, seria A nr. 52).

Curtea notează că, în speță, reclamantul a pierdut în totalitate și definitiv dispoziția asupra parcelei în litigiu din cauza ocupației de către Administrația Națională a Drumurilor care a transformat-o iremediabil, construind o rețea de evacuare a apelor. Deși nu a existat un act de expropriere formală și, deși reclamantul păstrează posibilitatea teoretică de a vinde acest teren, Curtea consideră că limitările aduse dreptului său de proprietate au fost atât de grave încât le putem asimila unei exproprieri de fapt care reiese din a doua frază a primului paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Belvedere Alberghiera S.R.L. împotriva Italiei*, nr. 31524/96, pct. 54, CEDO 2000-VI).

Astfel, a existat ingerință în dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale.

Pentru a fi compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, o asemenea ingerință trebuie operată „pentru cauza de utilitate publică”, „în condițiile prevăzute de legea și de principiile generale de drept internațional”. Ingerința trebuie să înlesnească un „echilibru just” între exigențele interesului general al comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale omului (*Sporrong și Lönnroth*, citată anterior, pct. 69). Mai mult, necesitatea de a examina problema echilibrului just nu se poate face simțită decât dacă s-a dovedit că ingerința în litigiu a respectat principiul legalității și nu era arbitrară [*Iatridis împotriva Greciei* (GC), nr. 31107/96, pct. 58, CEDO 1999-II; *Beyeler împotriva Italiei* (GC), nr. 33202/96, pct. 107, CEDO 2000-I și *Belvedere Alberghiera S.R.L.*, citată anterior, pct. 55].

Curtea reamintește că art. 1 din Protocolul nr. 1 solicită, înainte de toate, legalitatea unei ingerințe a autorității publice în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor. În mod special, principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor [*Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (GC), nr. 35014/97, pct. 163, CEDO 2006-VIII].

În speță, fiind vorba despre temeiul juridic al ingerinței, Guvernul afirmă că art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 a instituit asupra terenului în litigiu o servitute în favoarea domeniului public în temeiul căreia lucrările au avut loc. Mai mult, acesta afirmă că în aplicarea Legii nr. 213/1998, rețelele de canalizare și terenurile aferente fac parte din domeniul public.

Curtea nu poate accepta argumentele Guvernului.

Cu privire la primul, Curtea notează că art. 17 din Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 prevede că terenurile situate în zona de protecție a drumului rămân în administrația proprietarilor lor.

În plus, Curtea constată că Codul civil prevede că cel cărui i se datorează o servitute are dreptul să facă lucrările necesare pentru a o folosi, cu condiția să nu facă în fondul care datorează servitutea modificări care să agraveze starea acestui fond.

În speță, Curtea notează că terenul a fost transformat în mod ireversibil și că reclamantul a pierdut dispoziția asupra lui din momentul ocupării sale de către Administrația Națională a Drumurilor. Prin urmare, să presupunem că acest teren a fost grevat de o servitute, Curtea constată că autoritățile, ocupându-l în mod ireversibil și fără să-l informeze pe reclamant, au depășit cadrul legal fixat de Codul civil și de Ordonanța nr. 43/1997 pentru exercitarea normală a servituții și și-au însușit definitiv un bun în ciuda normelor ce reglementează exproprierea conformă cu legea.

În ceea ce privește al doilea argument rezultat din aplicarea dispozițiilor Legii nr. 213/1998, Curtea observă că rețeaua de evacuare a apelor nu era preexistentă cumpărării terenului de către reclamant, dar că a fost creată ulterior, după ocuparea terenului de către Administrația Națională a Drumurilor. Or, această ocupare nu a avut ca temei juridic niciunul din modurile de transfer ale bunurilor în domeniul public prevăzute de Legea nr. 213/1998, și anume donația, vânzarea sau exproprierea.

Astfel, Curtea concluzionează că această din urmă lege nu mai putea constitui temei legal pentru ocuparea terenului.

Având în vedere aceste considerente, în lipsa unui act formal de transfer de proprietate, Curtea apreciază că situația reclamantului nu putea fi considerată ca fiind „previzibilă” și răspunzând exigenței de „securitate juridică” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Burghelea*, citată anterior, pct. 39).

În ceea ce privește argumentul Guvernului conform căruia reclamantul ar fi putut cere instanțelor interne repararea prejudiciului suportat, Curtea notează că nu a furnizat decât un singur exemplu de jurisprudență, și anume hotărârea din 31 martie 2009 a Judecătoriei Craiova cu privire la posibilitatea de a solicita o reparație din cauza ocupării definitive a terenurilor în cadrul lucrărilor de amenajare a drumurilor.

Pe lângă faptul că este vorba de o hotărâre pronunțată la șase ani de la ocuparea terenului în litigiu și la mai mult de trei ani de la terminarea procedurii introduse de soții Vergu, având în vedere controlul statului asupra acestui teren și în lipsa „predictibilității” în care reclamantul s-a aflat din cauza autorităților, Curtea nu poate reproșa reclamantului că nu a încercat, după o primă acțiune de recuperare a terenului, o nouă procedură în despăgubire al cărei rezultat este nesigur (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Belvedere Alberghiera S.R.L.*, citată anterior, pct. 68 și *Burghelea*, citată anterior, pct. 40).

În lumina celor de mai sus, Curtea apreciază că ingerința în litigiu nu era compatibilă cu principiul legalității și, prin urmare, că a încălcat dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale. O asemenea concluzie scutește Curtea de a mai căuta să afle dacă s-a menținut un echilibru just între exigențele interesului general al comunității și cerințele obligatorii ale respectării drepturilor individuale.

Prin urmare, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

Având în vedere încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 și ocuparea ireversibilă a terenului, Curtea consideră că cea mai bună formă de reparație constă în acordarea de către stat a unei despăgubiri pentru prejudiciul material suferit. Părțile nefurnizând totuși informații precise cu privire la valoarea acestui teren, se cuvine să nu se pronunțe asupra problemei și să se stabilească în termen de șase luni de la data acestei hotărâri procedura ulterioară având în vedere eventualitatea unui acord dintre statul pârât și reclamant."

De asemenea, în *Cauza Burghelea împotriva României*, cererea nr. 26985/03, publicată în M.Of. nr. 736/26.10.2009, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, statuând asupra cererii unui cetățean român care a pretins o atingere adusă dreptului său de proprietate asupra unui teren pentru construirea unei hidrocentrale și absența acordului privind vânzarea terenului către autorități:

"Curtea reiterează că, pentru a determina dacă a avut loc o privare de bunuri conform celei de-a doua teze din primul alineat al art. 1 din Protocolul nr. 1, trebuie nu numai să se examineze dacă s-a realizat deposedarea sau exproprierea formală, dar și să privească dincolo de aparențe și să analizeze realitatea situației litigioase. Întrucât Convenția vizează protejarea drepturilor „concrete și efective”, este important să se analizeze dacă această situație echivala cu o expropriere de fapt (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, Hotărârea din 23 septembrie 1982, seria A, nr. 52, § 63).

Curtea amintește în continuare că art. 1 din Protocolul nr. 1 presupune, mai întâi și cu precădere, ca o ingerință a autorității publice în exercițiul dreptului la respectarea bunurilor să fie legală: cea de-a doua teză a primului alineat din acest articol nu autorizează privarea de proprietate decât „în condițiile prevăzute de lege” [*Iatridis împotriva Greciei*(MC) nr. 31.107/96, § 59, CEDO 1999-II]. De asemenea, principiul legalității implică existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile (*Hentrich împotriva Franței*, Hotărârea din 22 septembrie 1994, seria A, nr. 296-A, § 42). În plus, preeminența dreptului, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerentă tuturor articolelor Convenției. Rezultă că necesitatea de a analiza dacă s-a păstrat un echilibru just între cerințele de interes general ale comunității și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale individului nu poate avea loc decât dacă se dovedește că ingerința litigioasă a respectat principiul legalității și nu era arbitrară (*Iatridis*, ibidem). Prin urmare, Curtea nu apreciază ca fiind oportun să își întemeieze raționamentul pe simpla constatare că nu a existat reparație în favoarea reclamantei (a se vedea, între altele, *Giacobbe și alții*

împotriva Italiei, nr. 16.041/02, § 88, 15 decembrie 2005, și *Janes Carratu împotriva Italiei*, nr. 68.585/01, § 48, 3 august 2006).

În speță, Curtea observă mai întâi că reclamanta a pierdut dispoziția asupra terenului său începând cu momentul ocupării de către societatea H., în iunie 1994, sau cel târziu în martie 1995. Începând din acel moment, terenul a fost transformat în mod ireversibil, fiind defrișat și inundat în cadrul lucrărilor de construcție a unei hidrocentrale. În ceea ce privește argumentul Guvernului, conform căruia Declarația din 20 mai 1994 echivala cu un antecontract de vânzare a terenului între reclamantă și societatea H., Curtea remarcă faptul că nu era vorba decât de o declarație unilaterală adresată primăriei și retrasă ulterior și nimic nu contestă faptul că nu s-a încheiat niciun acord privind prețul de vânzare, element esențial pentru încheierea unui asemenea contract. Astfel, Curtea constată că nu a existat un transfer de proprietate amiabil în virtutea art. 4 din Legea nr. 33/1994, după cum susține Guvernul, niciun element al dosarului nesustinând teza conform căreia terenul în cauză a fost la un moment dat vândut efectiv sau cedat de reclamantă [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fiore împotriva Italiei*, nr. 63.864/00, § 96, 13 octombrie 2005, și *Maselli împotriva Italiei* (nr. 2) nr. 61.211/00, § 37, 11 iulie 2006]. În plus, Curtea observă că nici Guvernul, nici reclamanta nu au invocat faptul că ocuparea terenului în cauză s-a făcut în virtutea Decretului nr. 326/1985, care nu mai putea reprezenta bază legală pentru ocuparea terenurilor după Constituția din 1991 (paragraful 11 de mai sus).

Pe de altă parte, Curtea observă că, din moment ce vânzarea terenului în cauză a fost interzisă de Legea nr. 18/1991 pentru durata de 10 ani și în momentul inundării acestui teren Legea nr. 33/1994 era în vigoare, autoritățile au preferat să nu urmeze această procedură transparentă și, fără excepție, judiciară, prevăzută specific în acest sens; acestea au preferat să se bazeze pe Declarația reclamantei din 20 mai 1994 pentru a ocupa în mod irevocabil terenul acesteia, fără a îi plăti în prealabil despăgubiri, și - tot fără acordul conform și prealabil al reclamantei - să ia terenul cu chirie până la momentul în care vânzarea bunului va fi autorizată de lege. În acest sens, trebuie notat că dintre scrisorile prin care societatea H. a informat tardiv reclamanta despre ocuparea și inundarea terenului prima se referea, într-o manieră cel puțin confuză, la închirierea terenului în așteptarea vânzării ce trebuia să aibă loc după exproprierea, pretinsă a fi în curs, a terenului (paragraful 11 de mai sus). În plus, Curtea arată că autoritățile nu au informat-o pe reclamantă, care nu locuia în satul Nicorești, despre ședințele organizate de societatea H. pentru negocierea prețului de ocupare a terenurilor (închiriere) și despre prețul lor de vânzare. În orice caz, cu privire la faptele pertinente și la ocuparea prealabilă a terenului, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului conform căruia mecanismul juridic ales de autorități a fost mai rapid decât procedura de expropriere și a plasat părțile pe poziții de egalitate.

În temeiul acestor considerații, în absența unui act formal de expropriere, Curtea apreciază că situația reclamantei nu poate fi considerată „previzibilă“ și corespunzătoare cerinței „principiului securității juridice“. Situația în cauză a permis autorităților să tragă foloase din ocuparea terenului în cauză, cu neglijarea regulilor ce guvernează exproprierea (Constituția din 1991 și, în special, Legea nr. 33/1994), fără a pune în prealabil o indemnizație la dispoziția reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *De Sciscio*, citată anterior, §§ 83-84, *Janes Carratu*, citată anterior, § 51, și *Ucci împotriva Italiei*, nr. 213/04, §§ 83-84, 22 iunie 2006).

În ceea ce privește argumentul Guvernului, conform căruia reclamanta ar fi putut să solicite în continuare tribunalelor interne reparația prejudiciului suferit, Curtea observă că acesta nu a prezentat exemple de jurisprudență fondate pe dreptul comun și că singura sentință definitivă prezentată (paragraful 23 de mai sus) s-a dat după aproximativ 12 ani de la data faptelor în cauză. În plus, trebuie avute în vedere, de asemenea, dispozițiile și practica interne în materie de prescripție (paragraful 25 de mai sus), care fac incertă modalitatea de soluționare a unei asemenea acțiuni introduse la mulți ani de la ocuparea terenului. În orice caz, având în vedere observațiile de mai sus privind lipsa de „previzibilitate“ în care reclamanta sa aflat din vina autorităților, Curtea nu îi poate reproșa acesteia că nu a încercat, după o perioadă atât de îndelungată, să angajeze o procedură de despăgubire, așa cum nu estimează ca fiind oportun să își bazeze raționamentul pe constatarea absenței de reparație în favoarea reclamantei (a se vedea, între altele, *mutatis mutandis*, *Janes Carratu*, citată anterior, § 48, *De Sciscio*, citată anterior, § 72, și *Gautieri și alții împotriva Italiei*, nr. 68.610/01, § 50, 19 octombrie 2006).

Prin prisma celor de mai sus, Curtea apreciază că ingerința litigioasă nu era compatibilă cu principiul legalității și, prin urmare, a încălcat dreptul reclamantei la respectarea bunurilor sale. Această concluzie scutește Curtea de a mai cerceta dacă s-a menținut un just echilibru între cerințele de interes general ale comunității și imperativele de protecție a drepturilor individuale.

Prin urmare, Curtea respinge excepția neputerii căilor de recurs interne și hotărăște că s-a produs o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

Având în vedere că terenul său nu îi mai poate fi restituit în natură, reclamanta solicită 190.724,70 EUR reprezentând valoarea - determinată de un expert - a prejudiciului material suferit prin privarea de dreptul de proprietate. Din raportul de expertiză în cauză rezultă că reclamanta l-a împuternicit pe expert să calculeze acest prejudiciu pe baza unei sume lunare de 0,10 USD/m²/lună pentru perioada 1993-2008 și terenul nu a fost considerat forestier, ci având o utilizare „hidroenergetică”. De asemenea, reclamanta solicită 1.000 EUR pe an pentru perioada cuprinsă între 1994 și 2008 cu titlu de daune morale.

Asupra cererii de despăgubire materială, Guvernul contestă metoda de calcul a reclamantei, mai ales absența oricărei justificări a valorii de 0,10 USD menționate. El susține că pentru a calcula pierderea de profit a reclamantei trebuie să se ia în calcul faptul că este vorba de un teren forestier, cu plop, neproductiv sau cu productivitate forestieră redusă. Acesta face trimitere la informațiile furnizate de regia națională a pădurilor, care prezintă 4 modalități de calcul al prejudiciului în cauză: prima, bazată pe prețul plătit celorlalți săteni; a doua, bazată pe obligațiile pecuniare legale ale autorităților în caz de scoatere temporară a terenului din fondul forestier (și din patrimoniul proprietarului); a treia, bazată pe obligațiile pecuniare legale ale autorităților în caz de scoatere definitivă a terenului din fondul forestier (și din patrimoniul proprietarului); și, în sfârșit, a patra, bazată pe contravaloarea terenului în cauză. Sumele menționate variază între o chirie anuală de 480.000 ROL la cursul din 1998, în primul caz, 25.572 RON, sumă la care se adaugă chiria anuală de la 8.513 până la 12.579 RON, în al doilea caz, și 109.095 RON sau 149.335 RON, în funcție de productivitatea terenului, în al treilea caz.

În ceea ce privește daunele morale, Guvernul estimează că suma solicitată este excesivă și o eventuală constatare a încălcării ar reprezenta o reparație suficientă.

Curtea consideră că singura bază de luat în calcul pentru acordarea unei satisfacții echitabile constă în speță în constatarea încălcării art. 1 din Protocolul nr. 1, din cauza ocupării ireversibile a terenului în litigiu de către autorități, cu nerespectarea principiului legalității. Curtea ține cont în același timp de imposibilitatea autorităților de a restitui terenul reclamantei și de modalitățile de calculare a prejudiciului material prezentate de părți, pe care este convenabil să le examineze din ipoteza ocupării ireversibile a terenului. Bazându-se pe observațiile părților și hotărând echitabil, conform art. 41 din Convenție, Curtea atribuie reclamantei 40.000 EUR cu titlu de daune materiale.

În plus, Curtea estimează că reclamanta a suferit un prejudiciu moral, generat în special de incertitudinea juridică ce decurge din atingerea sus-menționată adusă dreptului la respectarea bunurilor, și că acest prejudiciu nu este suficient compensat prin constatarea încălcării. În aceste împrejurări, având în vedere toate elementele pe care le deține și hotărând echitabil, conform art. 41 din Convenție, Curtea acordă 2.000 EUR reclamantei cu titlu de prejudiciu moral."

Problemele care se ridică în privința exproprierii în fapt sunt reprezentate de obiectul și temeiul juridic al acțiunilor în justiție ce se impun a fi promovate, de momentul la care are loc transferul dreptului de proprietate de la subiectul de drept privat la cel de drept public și de cuantumul despăgubirilor.

Apreciem că din moment ce subiectul de drept public a ales să nu demareze procedura specială pentru exproprierea imobilului, ce ar fi implicat cu necesitate plata unei despăgubiri prealabile transferului dreptului de proprietate, și a ocupat, în consecință fără niciun drept, un imobil aparținând în proprietate unui subiect de drept privat, calea aflată la dispoziția celui expropriat în fapt este cea a acțiunii în revendicare de drept comun, reglementate de art. 563 C. civ.

De altfel, raportat la art. 858 C. civ., proprietatea publică este dreptul de proprietate ce aparține statului sau unei unități administrativ-teritoriale asupra bunurilor care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz ori de interes public, *cu condiția să fie dobândite prin unul dintre modurile prevăzute de lege*. În schimb, în cazul exproprierii de fapt, subiectul de drept public, fără

niciun drept, a ocupat un imobil, nefiind întrunită cerința specificată de art. 858 C. civ., din moment ce dobândirea dreptului de proprietate nu a avut loc printr-unul dintre modurile reglementate expres și limitativ de lege (art. 863 C. civ.).

Numai în ipoteza de excepție în care bunul imobil nu ar mai putea fi restituit în natură (simpla edificare a obiectivului de interes public nefiind *de plano* un impediment la admiterea acțiunii în revendicare), întrucât subiectul de drept privat nu ar mai fi în măsură să-și exercite în mod liber atributele dreptului de proprietate, din cauza edificării de către expropriatorul de fapt a obiectivului de interes public și, ca atare, a transformării ireversibile a bunului, apreciem că s-ar impune respingerea acțiunii în revendicare ca neîntemeiate și, dacă o astfel de cerere a fost formulată, obligarea pârâtului la plata către reclamant a valorii de circulație a imobilului (fără luarea în considerare a investiției subiectului de drept public), apreciată prin raportare la momentul efectuării expertizei judiciare în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare (acesta fiind cel mai apropiat moment de cel al pronunțării soluției în cauză). Temeiul juridic al acțiunii în despăgubiri este reprezentat de art. 566 alin. (1) C. civ., considerându-se că imposibilitatea folosirii bunului se poate subsuma ipotezei pieirii acestuia.

De asemenea, subiectul de drept privat are posibilitatea promovării, alăturat acțiunii în revendicare imobiliară, a unei acțiuni în despăgubiri materiale constând în contravaloarea lipsei de folosință a bunului, potrivit art. 563 alin. (1) teza a 2-a și art. 1357 - 1371 C. civ.

În ipoteza în care însă imobilul nu a fost ocupat de către subiectul de drept public, ci numai s-a procedat la notarea în cartea funciară a intenției de expropriere, acțiunea avută la dispoziție de către titularul dreptului de proprietate nu este aceea a acțiunii în revendicare imobiliară, căci, în concret, nu a avut loc o expropriere în fapt. În măsura în care sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, titularul dreptului de proprietate are posibilitatea obținerii de despăgubiri pentru fapta de notare în cartea funciară a mențiunii respective. Nu excludem nici calea rectificării înscrierii de carte funciară, în măsura în care sunt îndeplinite cerințele legale pentru promovarea acesteia.

În acest sens, s-a pronunțat decizia civilă nr. 6967/14.11.2012, de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția I civilă²⁹, într-o decizie de speță, instanța supremă reținând următoarele:

"În drept, principiul respectării proprietății private este prevăzut atât de prima frază a primului alineat al dispozițiilor art. 44 alin. (1) din Constituția României („*Dreptul de proprietate, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.*”), cât și de prima frază a primului alineat al art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului („*Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale.*”)

Potrivit prevederilor alin. (3) al art. 44 din Constituție „*Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.*”, iar potrivit celei de a doua fraze a art. 1 din Protocolul nr. 1 „*Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.*”

Aceste dispoziții legale se constituie în norme de protecție a dreptului de proprietate privată și stabilesc condițiile în care statul poate dispune măsuri de expropriere cu privire la bunurile unei persoane, cum sunt cele care pot fi dispuse în aplicarea prevederilor Legii nr. 198/2004 privind unele măsuri prealabile lucrărilor de construcție de drumuri de interes național, județean și local ori ale Legii nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local (lege care a abrogat Legea nr. 198/2004, prin art. art. 35 lit. c).

În speța suspusă analizei, relativ la terenul proprietatea reclamantei, conform constatărilor instanțelor de fond, necontestate de reclamantă, nu s-a dispus, nici în fapt și nici în drept, măsura expropriării, probatoriul evidențiind că pentru terenul ce se identifică în CF Ș.J., sub nr. cadastral (...), dreptul de proprietate este înscris în favoarea reclamantei și că aceasta are posesia terenului, pe care îl poate utiliza, îl poate vinde, dona ori ceda.

---

²⁹ www.scj.ro.

Ceea ce a invocat reclamanta, prin considerentele cererii chemare în judecată deduse inițial judecătii, a fost prejudicierea sa prin maniera de aplicare a dispozițiilor relative la expropriere, fapt ce s-ar constitui într-o ingerință a statului care ține de reglementarea folosinței bunului său, în sensul celui de al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional.

Anume, reclamanta a pretins, relativ la acest teren, că prin faptul notării de către stat la data de 8 septembrie 2008 în registrul de publicitate imobiliară a mențiunii că „*este supus exproprierii în temeiul Legii nr. 198/2004*” pentru ca, ulterior, să întârzie efectuarea formalităților legale de expropriere s-a creat o stare de incertitudine cu privire la situația juridică a terenului și că, astfel, a fost prejudiciată în folosința sa.

În raport de această situație de fapt, reclamanta a pretins, pe de o parte, că este îndreptățită să ceară statului exproprierea terenului pentru care acesta a solicitat și obținut notarea mențiunii relative la expropriere în cartea funciară și plata de despăgubiri proporționale cu întinderea terenului ce urmează a fi expropriat (petitele 1, 2 și 3 ale cererii deduse inițial judecătii), iar, pe de altă parte, că este îndreptățită la radierea notării și la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin notarea intenției de expropriere în cartea funciară, în cazul în care statul nu mai expropriează terenul (petitele 4 și 5).

Cât privește pretenția reclamantei de a obliga pe pârâțul Statul Român la declanșarea procedurii de expropriere a terenului proprietatea sa, prin delimitarea părții de teren ce ar urma să fie afectată lucrărilor de interes public și prin întocmirea documentației cadastrale necesară pentru dezmembrarea parcelei cadastrale nr. (...) din CF 645 Ș.J. și, respectiv, a procedurii de stabilire a despăgubirilor bănești convenite pentru terenul ce se va stabili că este necesar a fi expropriat, pretenție care face obiectul procesului pendinte, se constată că în mod corect instanțele de fond au stabilit că nu este admisibilă.

Aceasta, întrucât, o astfel de pretenție se constituie într-o veritabilă cerere de expropriere a propriului teren, îndreptată de reclamantă împotriva statului, în condițiile în care nu s-a probat că statul, prin autoritățile sale, ar fi aprobat declanșarea procedurii de expropriere a acestui teren, în conformitate cu prevederile art. 4 din Legea nr. 198/2004.

Or, potrivit legislației adoptată în materie de expropriere, atât declararea utilității publice a unor lucrări, cât și inițiativa exproprierii unor imobile sunt recunoscute exclusiv în favoarea statului, prin autoritățile sale, nu și în favoarea persoanelor expropriate cărora, prin aceeași legislație, li s-au recunoscut garanții care să asigure că punerea în aplicare a procedurilor de expropriere nu sunt nici arbitrare, nici imprevizibile."

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că, din moment ce subiectul de drept public a ales să nu demareze procedura specială pentru exproprierea imobilului, ce ar fi implicat cu necesitate plata unei despăgubiri prealabile transferului dreptului de proprietate, și a ocupat, în consecință fără niciun drept, un imobil aparținând în proprietate unui subiect de drept privat, calea aflată la dispoziția celui expropriat în fapt este cea a acțiunii în revendicare de drept comun, reglementate de art. 563 C. civ.

Dacă bunul imobil nu ar mai putea fi restituit în natură, întrucât subiectul de drept privat nu ar mai fi în măsură să-și exercite în mod liber atributele dreptului de proprietate, din cauza transformării ireversibile a bunului, apreciem că s-ar impune respingerea acțiunii în revendicare ca neîntemeiate și, dacă o astfel de cerere a fost formulată, obligarea pârâțului la plata către reclamant a valorii de circulație a imobilului (fără luarea în considerare a investiției subiectului de drept public), apreciată prin raportare la momentul efectuării expertizei judiciare în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare (acesta fiind cel mai apropiat moment de cel al pronunțării soluției în cauză). Temeiul juridic al acțiunii în despăgubiri este reprezentat de art. 566 alin. (1) C. civ., considerându-se că imposibilitatea folosirii bunului se poate subsuma ipotezei pieririi acestuia.

De asemenea, subiectul de drept privat are posibilitatea promovării, alăturat acțiunii în revendicare imobiliară, a unei acțiuni în despăgubiri materiale constând în contravaloarea lipsei de folosință a bunului, potrivit art. 563 alin. (1) teza a 2-a și art. 1357 - 1371 C. civ.

În ipoteza în care însă imobilul nu a fost ocupat de către subiectul de drept public, ci numai s-a procedat la notarea în cartea funciară a intenției de expropriere, acțiunea avută la dispoziție de către titularul dreptului de proprietate nu este aceea a acțiunii în revendicare

imobiliară, căci, în concret, nu a avut loc o expropriere în fapt. În măsura în care sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, titularul dreptului de proprietate are posibilitatea obținerii de despăgubiri pentru fapta de notare în cartea funciară a mențiunii respective.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În cadrul dezbaterilor, s-a menționat posibilitatea asimilării modificării ireversibile a bunului cu pieirea acestuia, în condițiile în care bunul nu a ieșit formal din patrimoniul proprietarului.

Referitor la competența instanțelor judecătorești de stabilire și de obligare la plata despăgubirilor în cadrul procedurilor de expropriere, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii s-a pronunțat prin Decizia nr. 14 din 8 aprilie 2019 (dosar nr. 117/1/2019)³⁰ în sensul că „în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 22 alin. (1) din Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, cu modificările și completările ulterioare, instanța de judecată este competentă să soluționeze nu numai contestația formulată împotriva hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii, ci și acțiunea prin care expropriatul contestă despăgubirile estimate și solicită atât stabilirea acestora de către instanță, cât și obligarea expropriatorului la plată, ulterior emiterii deciziei de expropriere și consemnării sumelor aferente despăgubirilor, în cazul lipsei nejustificate a acestei hotărâri”.

2. Titlul problemei de drept:

Dispozițiile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare, constituie un impediment la dobândirea dreptului de proprietate asupra construcției prin efectul accesiunii imobiliare artificiale.³¹

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: accesiune imobiliară

Acte normative incidente: art. 37 alin. (2), (5) și (6) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, art. 577-597 C. civ., 37 alin. (1) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996

Cuvinte cheie: accesiune imobiliară, lipsă autorizație de construire, construcție nefinalizată.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În problema specificată, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat la data de 8 aprilie 2019 asupra recursului în interesul legii promovat de colegiul de conducere al Curții de Apel București, prin Decizia nr. 13/2019.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii stabilind, în interpretarea art. 492 din Codul civil din 1864, a art. 579 alin. (1) și a art. 577 alin. (2) din Codul civil, a art. 37 alin. (5) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și a art. 37 alin. (1) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, că **lipsa autorizației de construire sau nerespectarea prevederilor acesteia, precum și lipsa procesului-verbal de recepție la terminarea lucrărilor constituie impedimente pentru recunoașterea pe cale judiciară, în cadrul acțiunii în constatare, a dreptului de proprietate asupra unei construcții realizate de către proprietarul terenului, cu materialele proprii.**

Decizia nu este redactată la data întocmirii prezentului punctaj de discuții și va deveni obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial, potrivit art. 517 alin. (4) C. proc. civ.

Opinia participanților la întâlnire:

³⁰ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 476 din 11 iunie 2019.

³¹ Curtea de Apel București.

Având în vedere dezlegarea problemei de drept prin Decizia nr. 13/2019³², nu s-a mai impus adoptarea vreunei soluții în privința acestei teme. S-a evidențiat însă că soluția adoptată prin decizia pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție este aplicabilă numai construcțiilor edificate după data de 1 august 2001; pentru construcțiile edificate anterior acestei date acțiunea în constatarea dobândirii dreptului de proprietate se impune a fi respinsă ca inadmisibilă, având în vedere considerentele expuse în paragraful 91 al deciziei menționate.

3. Titlul problemei de drept:

Radierea din cartea funciară a dreptului de ipotecă și a interdicției de înstrăinare și grevare constituite în favoarea pârâtului-creditor prin contract de garanție imobiliară, în condițiile în care s-a dispus deschiderea procedurii insolvenței împotriva reclamantei-debitoare, conform Legii nr. 85/2006, iar pârâtul, în calitate de creditor, a formulat cerere de înscriere la masa credală, cerere care i-a fost respinsă de administratorul judiciar, măsura fiind confirmată de către judecător sindic prin hotărâre judecătorească definitivă. Competență de soluționare. Temeinicie.³³

Materia: civil

Subcategoria: dreptul de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: rectificare înscriere carte funciară

Acte normative incidente: art. 102 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2006, art. 907 alin. (1)-(3), art. 908 alin. (1)-(2), art. 2344 și art. 2428 alin. (1) C. civ., art. 1800 C. civ. din 1864, art. 94 lit. h C. proc. civ.

Cuvinte cheie: rectificare de carte funciară, radiere drept de ipotecă, stingere obligație principală, competență, respingere cerere de înscriere la masa credală.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 907 alin. (1)-(3) C. civ., când o înscriere făcută în cartea funciară nu corespunde cu situația juridică reală, se poate cere rectificarea acesteia; prin rectificare se înțelege radierea, îndreptarea sau corectarea oricărei înscrieri inexacte efectuate în cartea funciară; situația juridică reală trebuie să rezulte dintr-o recunoaștere făcută de titularul înscrierii a cărei rectificare se solicită, prin declarație dată în formă autentică notarială, ori dintr-o hotărâre judecătorească definitivă pronunțată împotriva acestuia, prin care s-a admis acțiunea de fond; acțiunea de fond poate fi, după caz, o acțiune în anulare, rezoluțiune, reducățiune sau orice altă acțiune întemeiată pe o cauză de ineficacitate a actului juridic.

În conformitate cu art. 908 alin. (1) C. civ., orice persoană interesată poate cere rectificarea unei intabulări sau înscrieri provizorii, dacă:

1. înscrierea sau încheierea nu este valabilă ori actul în temeiul căruia a fost efectuată înscrierea a fost desființat, în condițiile legii, pentru cauze ori motive anterioare sau concomitente încheierii ori, după caz, emiterii lui;
2. dreptul înscris a fost greșit calificat;
3. nu mai sunt întrunite condițiile de existență a dreptului înscris sau au încetat efectele actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea;
4. înscrierea în cartea funciară nu mai este, din orice alte motive, în concordanță cu situația juridică reală a imobilului.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că rectificarea înscrierilor în cartea funciară se poate face fie pe cale amiabilă, prin declarația autentică notarială a titularului dreptului ce urmează a fi radiat sau modificat, fie, în caz de litigiu, prin hotărâre judecătorească definitivă.

În cele ce urmează, vom dezvolta cazurile de rectificare de carte funciară, astfel:

1. a) *nevalabilitatea înscrierii;*

³² Publicată în M. Of., Partea I, nr. 440 din 3 iunie 2019.

³³ Curtea de Apel Brașov.

În acest caz de rectificare, înscrierea în cartea funciară nu este valabilă, în schimb, actul juridic ce stă la baza înscrierii și încheierea registratorului de carte funciară sunt legale. Din moment ce încheierea registratorului de carte funciară este legală, în ipoteza dată, persoanele interesate sau notarul public nu au deschisă calea cererii de reexaminare, iar subsecvent nici pe cea a plângerii împotriva încheierii registratorului-șef, căi de atac reglementate de art. 31 din Legea nr. 7/1996, republicată³⁴.

Lipsa de valabilitate a înscrierii nu se include în noțiunea de eroare materială, pentru îndreptarea căreia art. 913 C. civ. prevede o altă cale, ci privește situații în care neconcordanțele afectează fondul drepturilor înscrise, de exemplu: lipsa încheierii registratorului de carte funciară³⁵, înscrierea dreptului tabular s-a efectuat asupra unui alt imobil decât cel indicat în cererea de înscriere, în actul juridic de care se prevalează partea și în încheierea registratorului de carte funciară³⁶ etc.

b) nevalabilitatea încheierii pronunțate de registratorul de carte funciară;

În această ipoteză, actul juridic ce stă la baza înscrierii este legal, însă încheierea registratorului de carte funciară și înscrierea efectuată în temeiul acesteia nu sunt valabile. De pildă, încheierea este pronunțată de registrator cu încălcarea principiului priorității înscrierilor de carte funciară³⁷.

Împotriva încheierii registratorului de carte funciară, persoanele interesate sau notarul public au deschise calea cererii de reexaminare, iar ulterior pe cea a plângerii împotriva încheierii registratorului-șef de soluționare a cererii de reexaminare. Se impune menționarea faptului că nici încheierea registratorului-șef de soluționare a cererii de reexaminare, nici hotărârea judecătorească pronunțată în cadrul plângerii de carte funciară, aceasta din urmă fiind pronunțată în procedură necontencioasă, prin raportare la art. 535 C. pr. civ., nu au autoritate de lucru judecat, astfel încât nu pot împiedica asupra exercitării acțiunii în rectificare.

c) desființarea actului ce a stat la baza înscrierii în cartea funciară, pentru cauze ori motive anterioare sau concomitente încheierii ori, după caz, emiterii lui.

În această categorie se încadrează, de pildă, declararea sau, după caz, constatarea³⁸ nulității actului juridic ce a stat la baza înscrierii dreptului real în cartea funciară.

2. *dreptul înscris a fost greșit calificat*

Această calificare eronată a dreptului poate fi făcută de către părți în cuprinsul actului juridic sau al cererii de înscriere a dreptului în cartea funciară ori de către persoana care a instrumentat actul juridic (notar, de pildă). Este incidentă această ipoteză de rectificare, de exemplu, atunci când în

³⁴ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 720 din 24 septembrie 2015.

Potrivit art. 31 alin. (2) din Legea nr. 7/1996, republicată, persoanele interesate sau notarul public pot formula cerere de reexaminare a încheierii de admitere sau de respingere, în termen de 15 zile de la comunicare, care se soluționează în termen de 20 de zile prin încheiere de către registratorul-șef din cadrul oficiului teritorial în raza căruia este situat imobilul. Alin. (3) și (4) ale aceluiași articol prevăd că împotriva încheierii registratorului-șef emise potrivit alin. (2) cei interesați sau notarul public pot formula plângere, în termen de 15 zile de la comunicare; cererea de reexaminare și plângerea împotriva încheierii se depun la biroul teritorial și se înscriu din oficiu în cartea funciară; oficiul teritorial este obligat să înainteze plângerea judecătorei în a cărei rază de competență teritorială se află imobilul, însoțită de dosarul încheierii și copia cărții funciare; plângerea împotriva încheierii se poate depune de cei interesați sau notarul public și direct la judecătoria în a cărei rază de competență teritorială se află imobilul, situație în care instanța va solicita din oficiu biroului teritorial comunicarea dosarului încheierii și copia cărții funciare, precum și notarea plângerii în cartea funciară.

³⁵ M. Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, vol. II, *Noile cărți funciare*, Ed. Universul Juridic, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, București, 2011, p. 578.

³⁶ M. Mîneran, *Comentariile Codului civil. Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice. Cartea funciară*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 295.

³⁷ M. Nicolae, *op. cit.*, p. 576.

³⁸ Acțiunea în declararea nulității unui act juridic este calificată drept o acțiune în realizare, nulitatea fiind pronunțată de către instanță prin intermediul hotărârii judecătorești, neoperând, ca regulă, de drept. În ipoteza nulităților care, în cazurile expres prevăzute de lege, operează de drept, aceasta poate fi constatată incidental de către instanță, nulitatea actului juridic constituind argument în promovarea acțiunii (cererii în restituirea prestațiilor, de pildă), iar nu capăt de cerere propriu-zis.

actul juridic este inserată denumirea dreptului ca fiind de uzufruct, deși din descrierea acestuia rezultă cu claritate că este cazul unui drept de servitute.

În situațiile în care denumirea greșită a dreptului înscris este imputabilă registratorului de carte funciară, cu ocazia pronunțării încheierii, deși calificarea juridică a dreptului a fost corectă atât în cuprinsul actului juridic, cât și în cel al încheierii de carte funciară, acțiunea în rectificare se întemeiază pe motivul nevalabilității înscrierii, potrivit art. 908 alin. (1) pct. 1 C. civ.³⁹.

De asemenea, dacă greșita calificare a dreptului este asociată unei cauze de nulitate a actului juridic [de pildă, eroare esențială ce poartă asupra naturii contractului, potrivit art. 1.207 alin. (2) pct. 1 C. civ.], acțiunea în rectificare se întemeiază pe motivul desființării actului juridic ce a stat la baza înscrierii dreptului real în cartea funciară, potrivit art. 908 alin. (1) pct. 1 C. civ.⁴⁰.

3. a) încetarea condițiilor de existență a dreptului înscris în cartea funciară

În acest caz de rectificare, atât actul juridic care a stat la baza înscrierii, cât și înscrierea și încheierea de carte funciară sunt valabile, însă, din cauze apărute ulterior înscrierii dreptului în cartea funciară, condițiile sale de existență au încetat. Un exemplu în acest sens este reprezentat de cazul expirării termenului pentru care a fost constituit un drept de uzufruct⁴¹.

b) încetarea efectelor actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea

Ipozezele incluse în acest caz de rectificare vizează încetarea efectelor actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea din cauze ulterioare încheierii sau, după caz, emiterii lui. Se încadrează în această categorie încetarea efectelor actului juridic ca urmare a denunțării unilaterale, a imposibilității fortuite de executare, a rezoluțiunii sau a revocării actului juridic, de pildă.

4. înscrierea în cartea funciară nu mai este, din orice alte motive, în concordanță cu situația juridică reală a imobilului.

De pildă, se includ în această categorie corectări ale cărții funciare care conține erori în privința măsurătorilor ori a amplasamentului imobilului.

Din dezvoltarea cazurilor de rectificare de carte funciară rezultă că nu toate acestea presupun ca premisă promovarea unei acțiuni de fond în înțelesul art. 907 alin. (3) C. civ.

Ipozeza descrisă în tema supusă analizei poate fi inclusă în dispozițiile art. 908 alin. (1) pct. 3 C. civ. - încetarea condițiilor de existență a dreptului înscris în cartea funciară.

Astfel, debitorul solicită rectificarea cărții funciare în sensul radierii dreptului de ipotecă și a interdicției de înstrăinare și grevare constituite în favoarea creditorului, pentru considerentul că dreptul de ipotecă nu mai subzistă în condițiile în care obligația principală nu mai există.

În ceea ce privește competența materială de soluționare în primă instanță a acțiunilor în rectificare de carte funciară, aceasta a constitui obiect de dezbatere la Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți cu majoritate de voturi.⁴²

Redăm în continuare punctul de vedere exprimat de I.N.M. la respectiva întâlnire:

"Acțiunea în rectificare de carte funciară poate fi promovată în cazurile reglementate expres de art. 908 alin. (1) pct. 1-4 C. civ. Ea reprezintă instrumentul judiciar prin intermediul căruia se remediază înscrierile greșite privitoare la situația juridică a imobilelor înscrise în cartea funciară.

Așa cum rezultă din dispozițiile art. 908 alin. (3) C. civ., prin acțiunea în rectificare se urmărește suplinirea consimțământului titularului dreptului tabular ce urmează să fie rectificat. În mod indirect, pe calea acțiunii în rectificare se asigură protecția judiciară a drepturilor tabulare. În mod direct, însă, acțiunea în rectificare sancționează refuzul titularului dreptului înscris de a-și da

³⁹ M. Nicolae, *op. cit.*, p. 581.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ M. Mîneran, *op. cit.*, p. 300.

⁴² Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

consimțământul la rectificare, adică neexecutarea unei obligații de a face, competentă în soluționarea ei fiind judecătoria, în temeiul art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ.

Aceste susțineri sunt pe deplin valabile atunci când acțiunea în rectificare este formulată pe cale principală. Ori de câte ori ea are un caracter accesoriu (cum ar fi atunci când soluționarea capătului de cerere având ca obiect rectificarea cărții funciare depinde de soluția dată cererii principale prin care se tinde la desființarea titlului care a stat la baza înscrierii), acțiunea în rectificare va fi soluționată de instanța competentă cu judecarea cererii principale, așa cum prevede art. 123 C. proc. civ.

Stabilirea instanței competente să judece acțiunea în rectificare nu poate fi rezultatul aplicării art. 31 din Legea nr. 7/1996, text care reglementează calea de atac împotriva încheierii prin care registratorul a soluționat cererea de înscriere în cartea funciară. Finalitatea urmărită prin promovarea unei acțiuni în rectificare este profund diferită de aceea a unei plângeri de carte funciară. În timp ce prin acțiunea în rectificare se îndreaptă înscrierile care privesc situația juridică a imobilului (ea se răsfrânge deci nemijlocit asupra substanței dreptului înscris în cartea funciară), plângerea urmărește corectarea erorilor săvârșite de către registratorul de carte funciară la momentul efectuării unei înscrieri. Trimiterea pe care art. 33 alin. (2) din Legea nr. 7/1996 o face la dispozițiile art. 31 din același act normativ nu are altă rațiune decât aceea de a stabili că și încheierea registratorului dată ca urmare a rectificării cărții funciare, prin înscris autentic (pe cale amiabilă) sau prin hotărâre judecătorească poate fi atacată în condițiile art. 31 din Legea nr. 7/1996."

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că, în privința acțiunii în rectificare de carte funciară, competența materială de soluționare în primă instanță a acțiunii aparține judecătoriei, raportat la art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ.

În ceea ce privește temeinicia acțiunii ce constituie obiect al temei analizate, reținem că, potrivit art. 2344 C. civ., ipoteca este, prin natura ei, accesorie și indivizibilă; ea subzistă cât timp există obligația pe care o garantează (...).

De asemenea, în conformitate cu art. 2428 alin. (1) C. civ., ipoteca imobiliară se stinge prin radierea din cartea funciară sau prin pierrea totală a bunului.

Ca atare, în măsura în care obligația garantată de ipotecă nu mai există, nici dreptul de ipotecă nu mai subzistă și se impune a fi radiat din cartea funciară.

Totodată, potrivit art. 102 alin. (1) teza I din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, actualizată, când sentința care confirmă un plan intră în vigoare, activitatea debitorului este reorganizată în mod corespunzător; creanțele și drepturile creditorilor și ale celorlalte părți interesate sunt modificate astfel cum este prevăzut în plan (...).

Din moment ce în tema analizată, prin hotărâre judecătorească definitivă, s-a apreciat ca fiind legală măsura administratorului judiciar de respingere a cererii creditorului de înscriere a creanței sale la masa credală, planul de reorganizare fiind aprobat în această modalitate de către judecătorul sindic, obligația debitorului nu mai subzistă și, pe cale de consecință, nici dreptul de ipotecă, acesta din urmă impunându-se a fi radiat din cartea funciară.

Și Codul civil din 1864 prevedea, o soluție similară, în cadrul art. 1800 alin. (1) pct. 1, respectiv faptul că ipotecile se sting prin stingerea obligației principale.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că, în măsura în care administratorul judiciar a respins cererea creditorului de înscriere a creanței la masa credală, planul de reorganizare fiind confirmat în această modalitate de către judecătorul sindic, prin hotărâre judecătorească definitivă, obligația principală a debitorului nu mai există și, ca atare, se stinge și dreptul de ipotecă ce garanta executarea respectivei obligații, acesta putând fi radiat din cartea funciară, pe calea rectificării înscrierii, ipoteza putând fi înscrisă în cea a art. 908 alin. (1) pct. 3 C. civ.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea acțiunii având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară⁴³

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: hotărâre care ține loc de contract de vânzare.

Acte normative incidente: art. 5 alin. (1) Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, Codul Civil

Cuvinte cheie: teren extravilan, carte funciară, promisiune de vânzare, hotărâre care ține loc de contract de vânzare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu titlu preliminar, menționăm că în materialul comunicat nu a fost descrisă în concret problema de practică neunitară, solicitându-se, în principiu, un punct de vedere cu privire la admisibilitatea acțiunii având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară.

Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, în toate cazurile în care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de contract de vânzare-cumpărare, acțiunea este admisibilă numai dacă antecontractul este încheiat potrivit prevederilor Legii nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare, și ale legislației în materie, precum și dacă sunt întrunite condițiile prevăzute la art. 3, 4 și 9 din prezenta lege, iar *imobilul* ce face obiectul antecontractului *este înscris* la rolul fiscal și *în cartea funciară*.

Prin Decizia nr. 24/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept⁴⁴, s-a stabilit că dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, cu modificările și completările ulterioare, se aplică promisiunilor bilaterale de vânzare-cumpărare privind terenuri agricole situate în extravilan, încheiate anterior intrării în vigoare a acestui act normativ, indiferent de momentul sesizării instanței. Instanța de judecată poate dispune îndeplinirea formalităților în vederea obținerii avizelor prevăzute la art. 3 și art. 9 din Legea nr. 17/2014, cu modificările și completările ulterioare, de la autoritățile competente și parcurgerii procedurii privind respectarea dreptului de preempțiune prevăzut de art. 4 din același act normativ, în cursul judecății.

Întrucât prin acțiunea prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, creditorul tinde la executarea silită în natură a obligației de a face izvorâte din antecontract, finalitatea urmărită prin promovarea acesteia este suplinirea consimțământului promitentului-vânzător, fiind însă necesară îndeplinirea celorlalte condiții pentru încheierea vânzării.

În vederea pronunțării unei hotărâri care ține loc de act de vânzare-cumpărare pentru terenurile situate în extravilan, Legea nr. 17/2014, în forma în vigoare, prevede alături de condițiile generale de fond și formă ale antecontractului de vânzare, condiții de validitate speciale privitoare la: obținerea, în condițiile legii, a avizelor prevăzute de art. 3 din lege, exercitarea dreptului legal de

⁴³ Curtea de Apel Bacău.

⁴⁴ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 936 din 22 noiembrie 2016.

preempțiune instituit de art. 4 și obținerea avizului final prevăzut de art. 9 din același act normativ, înscrierea terenului agricol situat în extravilan la rolul fiscal și înscrierea terenului agricol situat în extravilan în cartea funciară.

Cerința înscrierii terenului situat în extravilan în cartea funciară este prevăzută în mod expres în dispozițiile legale analizate drept condiție de admisibilitate a cererii, astfel că, dacă se constată că ea nu este îndeplinită, acțiunea va fi respinsă ca fiind inadmisibilă.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară, cererea de pronunțare a unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare va fi respinsă ca fiind inadmisibilă.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

5. Titlul problemei de drept:

Exercitarea dreptului de preempțiune pentru ipoteza pluralității de bunuri vândute, din care unul este monument istoric. Criterii în funcție de care se stabilește că bunurile nu pot fi despărțite de bunul supus preempțiunii, fără a îl păgubi pe vânzător⁴⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 4 alin. (4) din Legea nr. 422/2011 privind protejarea monumentelor istorice, art. 1730 și art. 1735 C. civ.

Cuvinte cheie: contract de vânzare, drept de preempțiune, monument istoric.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 4 alin. (4) din Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, monumentele istorice aflate în proprietatea persoanelor fizice sau juridice de drept privat pot fi vândute numai în condițiile exercitării dreptului de preempțiune al statului român, prin Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, pentru monumentele istorice clasate în grupa A, sau prin serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, pentru monumentele istorice clasate în grupa B, ori al unităților administrativ-teritoriale, după caz, potrivit prezentei legi, sub sancțiunea nulității absolute a vânzării.

În conformitate cu alin. (5) al aceluiași articol, proprietarii, persoane fizice sau juridice de drept privat, care intenționează să vândă monumente istorice, transmit serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național înștiințarea privind intenția de vânzare, însoțită de documentația stabilită prin ordin al ministrului culturii și patrimoniului național. Serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național transmit Ministerului Culturii și Patrimoniului Național înștiințarea, documentația și propunerea de răspuns, în termen de 5 zile lucrătoare de la primirea acestora, potrivit alin. (6). Termenul de exercitare a dreptului de preempțiune al statului este de maximum 25 de zile de la data înregistrării înștiințării, documentației și a propunerii de răspuns la Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, la serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național; titularii dreptului de preempțiune vor prevedea în bugetul propriu sumele necesare destinate exercitării dreptului de preempțiune; valoarea de achiziționare se negociază cu vânzătorul.

Alin. (8) al articolului în discuție prevede că, în cazul în care Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, nu își exercită dreptul de preempțiune în termenul prevăzut la alin. (7), acest drept se transferă autorităților publice locale, care îl pot exercita în maximum 15 zile.

---

⁴⁵ Curtea de Apel Oradea.

Comunicările privind neexercitarea dreptului de preemțiune au termen de valabilitate pentru întregul an calendaristic în care au fost emise, inclusiv pentru situațiile în care monumentul istoric este vândut de mai multe ori, potrivit alin. (9).

Art. 1730 C. civ. prevede că, în condițiile stabilite prin lege sau contract, titularul dreptului de preemțiune, numit preemtor, poate să cumpere cu prioritate un bun.

Potrivit art. 1735 alin. (1) C. civ., atunci când preemțiunea se exercită în privința unui bun cumpărat de terț împreună cu alte bunuri pentru un singur preț, vânzătorul poate pretinde de la preemtor numai o parte proporțională din acest preț.

Art. 1735 alin. (2) C. civ. prevede că în cazul în care s-au vândut și alte bunuri decât acela supus preemțiunii, dar care nu puteau fi despărțite de acesta fără să îl fi păgubit pe vânzător, exercitarea dreptului de preemțiune nu se poate face decât dacă preemtorul consemnează prețul stabilit pentru toate bunurile vândute.

Semnificația dispozițiilor analizate este aceea că în ipoteza în care bunurile din pluralitate ar fi despărțite, iar acestea s-ar vinde separat, prețul total ar fi mai mic.⁴⁶ Spre exemplu, două terenuri pot fi, în principiu, înstrăinate distinct fără ca aceasta să afecteze valoarea lor de piață, însă, dacă cele două terenuri sunt vecine, atunci s-ar putea susține că vânzarea lor împreună ar procura un preț mai mare decât vânzarea lor separată, dat fiind că o suprafață de teren mai mare se pretează unor utilizări practice mai numeroase decât două suprafețe de teren mai mici.⁴⁷

Dispozițiile legale anterior menționate nu prevăd *expressis verbis* reperatele în funcție de care se stabilește legătura dintre bunul supus preemțiunii și celelalte bunuri vândute. Prin urmare, se pune problema de a stabili dacă criteriul utilizat va avea caracter obiectiv, fiind determinat de situația concretă a bunurilor sau, după caz, subiectiv, adică dacă prezintă relevanță legătura dintre bunuri determinată în mod unilateral de către vânzător cu prilejul formulării unei oferte de vânzare.

Problema a fost ridicată cu privire la oferta unei bănci de vânzare a unui pachet de bunuri imobile, din care, din perspectiva sa, bunul supus preemțiunii, ar fi considerat mai valoros, iar celelalte ar fi lipsite de interes economic, investițional, motiv pentru care stabilirea prețului s-a realizat raportat la întregul pachet de bunuri imobile, pentru a mări interesul potențialului cumpărător.

În acest sens, utilizăm argumentul de interpretare literală a dispozițiilor art. 1735 alin. (2) C. civ., care fac referire la „bunuri ce nu puteau fi despărțite de acesta” (bunul supus preemțiunii). Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „a despărți” înseamnă „a face să piardă coeziunea”, „a divide”, „a separa”, „a împărți”. Așadar, premisa textului este aceea că, din punct de vedere obiectiv, exista o legătură, o coeziune a bunurilor ce compun pluralitatea, iar această coeziune a precedat vânzarea, nefiind preconstituită în scopul încheierii operațiunii juridice în condiții cât mai avantajoase din punct de vedere economic pentru vânzător.

Ca atare, criteriul folosit va avea caracter obiectiv, legătura dintre bunuri urmând a se determina raportat la situația concretă a bunurilor, la condițiile obiective ale pieței, la prețurile cu care se vând în mod obișnuit bunuri care prezintă caracteristici similare cu cele analizate, iar nu la circumstanțele cu caracter subiectiv ce caracterizează procesul de negociere a unei operațiuni juridice determinate.

Ipoteza vânzării de către o bancă a unui pachet de bunuri imobile, situate în diverse localități, dintre care unele sunt lipsite de interes economic, investițional, astfel că, prin includerea în oferta de vânzare a unui imobil monument istoric, s-a mărit interesul potențialului cumpărător, care în lipsa legăturii cu bunul mai valoros, ar fi total dezinteresat de celelalte bunuri, nu se circumscrie art. 1735 alin. (2) C. civ.

Într-o asemenea ipoteză, va primi aplicare art. 1735 alin. (1) C. civ., întrucât imobilul monument istoric a fost cumpărat împreună cu alte bunuri pentru un singur preț, ipoteză vizată de

---

⁴⁶ A se vedea R. Dincă, *Contracte civile speciale în Noul Cod Civil*, Note de curs, Universul Juridic, București, 2013, p. 73.

⁴⁷ *Ibidem*.

aceste dispoziții legale. În această situație, nu se pune problema ca bunul supus preempțiunii să fie despărțit de celelalte bunuri din pluralitate, câtă vreme el nu s-a aflat anterior formulării ofertei de vânzare în vreo legătură cu aceste bunuri, astfel încât nu sunt întrunite premisele unei atare operațiuni. Pentru a fi incidente dispozițiile art. 1735 alin. (2) C. civ. nu este suficient să se producă un efect păgubitor pentru vânzător ca efect al vânzării separate a bunurilor ce compun pluralitatea, ci este necesar ca între bunuri să existe legătura vizată de premisa textului legal.

Nu există în mod obiectiv nicio legătură între bunurile ce compun pluralitatea, aceasta fiind determinată exclusiv prin conduita unilaterală a vânzătorului care a înțeles să formuleze o ofertă de vânzare a unui pachet de bunuri pentru a determina încheierea tranzacției în condiții mai avantajoase pentru el.

De altfel, interpretarea contrară ar conduce la concluzia de neacceptat ca vânzătorul, prin conduita sa unilaterală, prevalându-se de pârghiile specifice procesului de negociere, să determine prin voința sa exclusivă incidența art. 1735 alin. (2) C. civ. O atare interpretare a dispozițiilor analizate, menite indiscutabil să protejeze interesele vânzătorului, ar fi de natură să le deturneze de la finalitatea lor și să determine blocarea exercitării dreptului preemptorului. Aceasta ar fi condiționată de consemnarea prețului stabilit pentru toate bunurile vândute, iar în ipoteze precum cea care constituie obiectul analizei de față, care vizează încheierea unei tranzacții de amploare, dreptul de preempțiune ar fi practic lipsit de conținut.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că, în cazul exercitării dreptului de preempțiune pentru ipoteza pluralității de bunuri vândute, criteriul în funcție de care se stabilește că bunurile nu pot fi despărțite fără să îl păgubească pe vânzător este cel obiectiv, bazat pe o legătură între bunuri preexistentă vânzării.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

6. Titlul problemei de drept:

Momentul de la care asigurătorul R.C.A. datorează penalități de întârziere conform art. 38 din Norma nr. 23/2014 emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară în cazul compensațiilor bănești pentru daune morale⁴⁸

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: Norma nr. 23 din 6 noiembrie 2014 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară, art. 253, art. 1381 Cod Civil, art. 54 alin. (2), art. 55 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România.

Cuvinte cheie: asigurare R.C.A., despăgubire, daune morale, penalități.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1381 alin. (1) și (2) C. civ., orice prejudiciu dă dreptul la reparație; dreptul de reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat.

Art. 253 alin. (4) C. civ. prevede că persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial ce i-a fost cauzat dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile; în aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive.

Potrivit art. 54 alin. (2) din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, în cazul asigurării auto obligatorii, în cazul stabilirii despăgubirii prin hotărâre judecătorească, drepturile persoanelor păgubite prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor

---

⁴⁸ Curtea de Apel București.

asigurate în România se exercită împotriva asiguratorului de răspundere civilă, în limitele obligației acestuia, stabilită în prezentul capitol, cu citarea obligatorie a persoanei/persoanelor răspunzătoare de producerea accidentului în calitate de intervenienți forțați.

Art. 55 din Legea nr. 136/1995 prevede că despăgubirile se plătesc de către asigurator persoanele fizice sau juridice păgubite.

Legea nr. 136/1995, în vigoare din data de 1 februarie 1996, a fost abrogată la data de 19 septembrie 2016, prin O.U.G. nr. 54/2016 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terțelor persoane prin accidente de vehicule și tramvaie, care, la rândul ei, a fost abrogată la data de 11 iulie 2017 prin Legea nr. 132/2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie.

Din interpretarea *per a contrario* a art. 36 alin. (4) din O.U.G. nr. 54/2016 rezultă că în ceea ce privește contractele/polițele de asigurare R.C.A. emise anterior intrării în vigoare a ordonanței de urgență și în legătură cu toate prejudiciile ce se despăgubesc în baza acestora rămân aplicabile dispozițiile Legii nr. 136/1995.

Articolul 37 din Norma nr. 23 din 6 noiembrie 2014 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară prevede:

(1) În termen de cel mult 3 luni de la avizarea producerii evenimentului asigurat de către partea prejudiciată ori de către asigurat, asiguratorul R.C.A. este obligat:

a) fie să răspundă cererii părții solicitante, formulând în scris o ofertă de despăgubire justificată, transmisă cu confirmare de primire, în cazul în care se dovedește răspunderea asiguratului în producerea riscurilor acoperite prin asigurarea obligatorie R.C.A., iar prejudiciul a fost cuantificat;

b) fie să notifice părții prejudiciate în scris, cu confirmare de primire, motivele pentru care nu a aprobat, în totalitate sau parțial, pretențiile de despăgubire.

(2) Dacă în termen de cel mult 3 luni de la avizarea producerii evenimentului asigurat de către partea prejudiciată ori de către asigurat, asiguratorul R.C.A. nu a notificat părții prejudiciate respingerea pretențiilor de despăgubire, precum și motivele respingerii, asiguratorul R.C.A. este obligat la plata despăgubirii.

(3) Asiguratorul R.C.A. poate desfășura investigații privind producerea accidentului, în termenul prevăzut la alin. (1), în condițiile în care acesta nu face obiectul unor cercetări efectuate de către autoritățile publice competente, aflate în curs de desfășurare.

(4) Despăgubirea se plătește de către asiguratorul R.C.A. în maximum 10 zile de la data depunerii ultimului document necesar stabilirii răspunderii și cuantificării daunei, solicitat în scris de către asigurator, sau de la data la care asiguratorul a primit o hotărâre judecătorească definitivă cu privire la suma de despăgubire pe care este obligat să o plătească.

Potrivit art. 38 din aceeași Normă, dacă asiguratorul R.C.A. nu își îndeplinește obligațiile în termenele prevăzute la art. 37 sau și le îndeplinește defectuos, inclusiv dacă diminuează nejustificat despăgubirea, se aplică o penalizare de 0,2%, calculată pentru fiecare zi de întârziere, la întreaga sumă de despăgubire convenită sau la diferența de sumă neachitată, care se plătește de asigurator.

Art. 44 din Normă prevede că despăgubirile se stabilesc în conformitate cu art. 54 din Legea nr. 136/1995, cu modificările și completările ulterioare, în baza poliței R.C.A., cu respectarea prevederilor legale în vigoare, pe baza elementelor cuprinse în formularul „Constatare amiabilă de accident” ori pe baza actelor eliberate de persoanele care au competențe să constate accidentele de vehicule, pe baza înștiințării sau a procesului-verbal de constatare a pagubelor întocmit de asigurator, precum și a oricăror mijloace de probă, ori prin hotărâre judecătorească.

Potrivit art. 45 din Normă, stabilirea despăgubirilor se poate face în cazurile în care, din documentele existente în dosarul de daună – constatare amiabilă de accident, acte eliberate de persoanele care au competențe să constate accidentele de vehicule, înștiințare, procesul-verbal de constatare a pagubelor întocmit de asigurator sau alte mijloace de probă – rezultă răspunderea civilă a proprietarului sau a conducătorului vehiculului asigurat în producerea pagubei, iar persoana păgubită face dovada prejudiciului suferit.

Art. 46 pct. 3 din Normă prevede că despăgubirile se stabilesc prin hotărâre judecătorească, în cazul în care nu se pot trage concluzii cu privire la persoana răspunzătoare de producerea

prejudiciului, la cauzele și împrejurările producerii accidentului, precum și la cuantumul prejudiciilor produse.

Norma nr. 23/2014 a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2015, fiind abrogată și înlocuită la data de 22 decembrie 2015 prin Norma nr. 39/2016 privind asigurările auto din România emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară, care, la rândul ei, a fost abrogată și înlocuită prin Norma nr. 20/2017 privind asigurările auto din România la data de 31 iulie 2017 a Autorității de Supraveghere Financiară. Dispozițiile ei sunt însă incidente ori de câte ori riscul asigurat s-a produs în perioada în care ea a fost în vigoare.

Dispozițiile art. 37 și art. 44 din normă precitate nu disting între despăgubirile menite să acopere prejudiciile materiale sau, după caz, cele nepatrimoniale. Or, unde legea nu distinge nici interpretul nu trebuie să o facă (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*).

În consecință, apreciem că nu s-ar putea susține că asigurătorul ar fi lipsit *de plano* de posibilitatea stabilirii cuantumului compensațiilor acordate pentru daune morale și a formulării unei oferte de despăgubire, art. 44 din Normă menționând în mod expres că asigurătorul poate să folosească orice mijloace de probă în vederea stabilirii despăgubirii, indiferent că ea este destinată a acoperi un prejudiciu patrimonial sau nepatrimonial. De altfel, în temeiul art. 44 din Normă, asigurătorii R.C.A. formulează în mod uzual oferte de despăgubire pentru acoperirea prejudiciilor nepatrimoniale.

Nu s-ar putea invoca în detrimentul argumentelor anterior expuse faptul că anterior pronunțării unei hotărâri judecătorești care să statueze asupra cuantumului compensațiilor acordate pentru prejudiciul nepatrimonial, acestea nu au caracter cert, astfel încât nu ar putea constitui bază de calcul pentru acordarea penalităților de întârziere.

Contrariul rezultă din art. 38 din Normă care prevede că dacă asigurătorul R.C.A. nu își îndeplinește obligațiile în termenele prevăzute la art. 37 sau și le îndeplinește defectuos, inclusiv dacă diminuează nejustificat despăgubirea, se aplică o penalizare de 0,2%, calculată pentru fiecare zi de întârziere, la întreaga sumă de despăgubire convenită sau la diferența de sumă neachitată, care se plătește de asigurător.

Din dispoziția anterior menționată rezultă că baza de calcul pentru penalizările de întârziere se raportează la despăgubirea convenită sau, după caz, la diferența de sumă neachitată, iar pentru ipoteza în care asigurătorul R.C.A. nu a răspuns și nici nu a solicitat completarea dosarului de daună, nu există deosebiri de substanță între despăgubirile menite să acopere prejudiciile patrimoniale și cele nepatrimoniale, despăgubirea convenită urmând a se stabili de instanța de judecată.

De altfel, soluția este conformă dispozițiilor art. 1381 alin. (2) C. civ. care prevăd că dreptul de reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat și ale art. 54 alin. (2) din Legea nr. 136/1995 care menționează că drepturile persoanelor păgubite prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România se exercită împotriva asigurătorului de răspundere civilă, în limitele obligației acestuia.

Prin derogare de la regula instituită prin art. 45 din Normă, despăgubirile se stabilesc prin hotărâre judecătorească în ipotezele menționate la art. 46 din Normă. Or, printre acestea nu este menționată și ipoteza despăgubirilor acordate pentru acoperirea prejudiciului nepatrimonial.

Cu toate acestea, instanța sesizată poate, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, să rețină și pentru ipoteza daunelor morale incidența art. 46 pct. 3 din Normă, însă nu în mod automat, ci condiționat de îndeplinirea premisei textului, respectiv în acele situații în care nu se pot trage concluzii cu privire la persoana răspunzătoare de producerea prejudiciului, la cauzele și împrejurările producerii accidentului, precum și la cuantumul prejudiciilor produse. Într-o asemenea ipoteză, penalitățile se vor datora după împlinirea termenului de 10 zile de la data la care asigurătorul a primit o hotărâre judecătorească definitivă cu privire la suma de despăgubire pe care este obligat să o plătească, conform art. 37 alin. (4) teza finală din normă.

În cadrul analizei circumstanțelor concrete ale cauzei care ar fundamenta concluzia stabilirii despăgubirilor exclusiv prin hotărâre judecătorească prezintă relevanță elemente precum: analiza conduitei asigurătorului care a răspuns părții solicitante, formulând în scris o ofertă de despăgubire justificată, evaluarea caracterului complex al probatoriului administrat în cauză în fața instanței de

judecată, existența unei marje de apreciere a interpretului în operațiunea de stabilire a cuantumului despăgubirilor menite să acopere prejudiciile nepatrimoniale.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că penalitățile de întârziere în cazul compensațiilor bănești pentru daune morale, acordate în temeiul art. 38 din Norma nr. 23/2014 emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară, în ipoteza în care asiguratorul R.C.A. nu a solicitat în scris persoanei care a suferit prejudiciul completarea dosarului de daună, se datorează, de regulă, de la împlinirea termenului de 3 luni de la avizarea producerii evenimentului asigurat de către partea prejudiciată ori de către asigurat.

Dacă însă, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, instanța ar reține incidența dispozițiilor art. 46 pct. 3 din Normă, constatând că nu se puteau trage concluzii cu privire la cuantumul prejudiciilor produse, penalitățile se vor datora după împlinirea termenului de 10 zile de la data la care asiguratorul a primit hotărârea judecătorească definitivă cu privire la suma de despăgubire pe care este obligat să o plătească.

Opinia participanților la întâlnire:

Participanții, deși, de principiu, au fost de acord cu opinia I.N.M., au apreciat că, dat fiind specificul său, această temă se impune a fi discutată în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor specializate în soluționarea litigiilor cu profesioniști.

7. Titlul problemei de drept:

Obligație de garanție a vânzătorului în cazul vânzării unei moșteniri. Consecințele identificării bunurilor ce compun masa succesorală prin indicarea cărții funciare și a numărului cadastral⁴⁹

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiectul Ecris: pretenții

Acte normative incidente: art. 1784 C. civ.

Cuvinte cheie: vânzarea unei succesiuni, obligația de garanție pentru evicțiune.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1784 C. civ., dacă nu se specifică bunurile asupra cărora se întind drepturile sale, vânzătorul unei moșteniri garantează numai calitatea sa de moștenitor, afară de cazul în care părțile au înlăturat în mod expres și această garanție.

Dispoziția legală reglementează obligația de garanție pentru evicțiune a vânzătorului atunci când vânzarea poartă asupra unei universalități, fie asupra cotei ce se cuvine unuia dintre moștenitori.

Ca regulă, în cazul vânzării unei moșteniri, astfel cum aceasta este reglementată de dispozițiile art. 1747-1754 C. civ., vânzătorul răspunde numai pentru calitatea sa de succesori, nu și pentru conținutul universalității transmise. Reglementarea este similară celei cuprinse în Codul civil din 1864, art. 1399 din acest act normativ menționând aceleași limite ale garanției.

Obligația de garanție poate fi agravată, diminuată sau înlăturată, după caz, în limitele permise de dispozițiile legale ce reglementează obligația de garanție pentru evicțiune.

Specificarea prin clauzele contractuale a bunurilor cuprinse în masa succesorală are semnificația unei clauze de agravare a obligației de garanție, căci în această situație, vânzătorul va răspunde nu numai pentru calitatea sa de succesori, dar și cu privire la conținutul activului succesoral, în limita în care acesta este specificat.

Apreciem că prin “specificarea bunurilor” se înțelege indicarea concretă a acestora și individualizarea lor prin elemente apte să conducă la identificarea lor, atât în materialitatea lor, dar și în cuprinsul actelor juridice care fac referire la aceste bunuri.

Prin urmare, considerăm că individualizarea unui bun imobil prin locul situării, numărul cărții funciare sau numărul cadastral este suficientă pentru a atrage aplicabilitatea dispozițiilor art.

---

⁴⁹ Curtea de Apel Oradea.

1748 C. civ., în sensul reținerii existenței obligației de garanție a vânzătorului pentru conținutul masei succesorală, cu privire la bunurile identificate. Obligația de garanție va putea fi astfel angajată, în condițiile art. 1695 și urm. C. civ., sub condiția, de asemenea prevăzută de art. 1784 C. civ., ca părțile să nu fi convenit asupra unei clauze exoneratoare de răspundere pentru garanția împotriva evicțiunii.

În concluzie, în opinia I.N.M, individualizarea bunurilor imobile cuprinse în masa succesorală ce face obiectul unui contract de vânzare, prin indicarea cărții funciare și a numărului cadastral, cumulată cu inexistența unei clauze exoneratoare de garanție, atrage obligația vânzătorului de garanție pentru evicțiune atât pentru calitatea de moștenitor, cât și pentru existența în masa succesorală a bunurilor individualizate.

Opinia participanților la întâlnire:

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Într-o opinie, s-a arătat că dispoziția art. 1784 C. civ. este lipsită de eficiență sub aspectul obligației de individualizare a bunurilor, verificarea situației de carte funciară a bunurilor supuse vânzării realizându-se oricum cu ocazia autentificării contractului de vânzare.

8. Titlul problemei de drept:

Măsura reparatorie a compensării prin bunuri. Înțelesul noțiunii de „bunuri disponibile” în sensul Legii nr. 10/2011, al Legii nr. 165/2013 și al Deciziei nr. 12/2018⁵⁰ a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii.⁵¹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiectul Ecris: Legea nr. 10/2001, Legea nr. 165/2013

Acte normative incidente: Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Cuvinte cheie: bunuri disponibile, măsuri reparatorii.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Prin Decizia nr. 12/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, s-a statuat că:

“În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu art. 22¹-22³ din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, pot fi acordate în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista întocmită de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dacă persoana îndreptățită face dovada caracterului disponibil al acestora.”

Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

⁵⁰ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 570 din 6 iulie 2018.

⁵¹ Curtea de Apel Cluj.

Art. 22¹ alin. (1) din H.G. nr. 401/2013 prevede că măsura reparatorie a compensării cu bunuri oferite în echivalent, prevăzută de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, (...) constă în acordarea de bunuri, libere de orice sarcini, în echivalent valoric. Totodată, potrivit alineatului 2 din același articol, bunurile care pot face obiectul compensării, în condițiile legii, sunt terenurile, cu sau fără construcții, și construcțiile finalizate sau nefinalizate.

Din cuprinsul dispozițiilor legale anterior enunțate se desprinde concluzia sumară că pot fi acordate în compensare terenuri, cu sau fără construcții, libere de orice sarcini. În ceea ce privește construcțiile, ele pot face obiect al compensării indiferent dacă acestea sunt finalizate sau nefinalizate.

Din cele ce preced rezultă câteva aspecte care impun precizări:

- dacă trebuie să existe similaritate între bunul preluat abuziv și cel acordat în compensare, în afara echivalenței valorice, spre exemplu, dacă pentru un teren preluat abuziv se poate acorda în compensare o construcție;
- ce anume se înțelege prin bun liber de sarcini.

În privința primului aspect, prin Decizia nr. 25/10.10.2016⁵², Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat în sensul că:

“Bunurile care pot fi oferite în compensare sunt terenurile, cu sau fără construcții, și construcțiile finalizate sau nefinalizate, indiferent de categoria în care se încadrează imobilele pentru care s-a formulat notificarea în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

Instanța supremă a reținut, în cuprinsul considerentelor sale, că: “În absența unei limitări care să impună compensarea bunurilor în cadrul aceleiași categorii, rezultă că este posibilă compensarea construcțiilor cu teren sau a terenului cu construcții, decisivă în intenția legiuitorului fiind asigurarea echivalenței valorice între bunul care nu mai poate fi restituit în natură și cel oferit în compensare, nefiind obligatoriu ca operațiunea de compensare să se realizeze numai între imobile din aceeași categorie.” (paragraf 70).

În ceea ce privește cel de-al doilea aspect, nici Legea nr. 10/2001, nici Legea nr. 165/2013 sau normele metodologice de aplicare ale acestora nu oferă criterii pe baza cărora să se poată stabili sensul sintagmei “bun liber de sarcini”.

În lipsa unor astfel de criterii, apreciem că prin “bunuri libere de sarcini” se vor înțelege bunurile aflate în circuitul civil, care se află în patrimoniul entității investite cu soluționarea notificării, care, potrivit legii, poate dispune măsura restituirii în natură sau acordarea de bunuri în compensare.

Având în vedere dispozițiile art. 861 alin. (1) C. civ., pentru ipoteza în care entitatea investită cu soluționarea notificării este primăria, apreciem că bunurile care pot fi acordate în compensare sunt numai cele care fac parte din domeniul privat al unității administrativ-teritoriale, nu și cele din domeniul public al acesteia, dat fiind caracterul inalienabil al unor astfel de bunuri. Cu toate acestea, este posibil ca un bun să fie transferat din domeniul public în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale, iar apoi să fie acordat în compensare, în această ipoteză însă fiind îndeplinită condiția ca bunul să se afle în circuitul civil la momentul când este acordat în compensare.

Apreciem că o astfel de concluzie se impune chiar dacă, pentru ipoteza măsurii reparatorii a restituirii în natură, doctrina și jurisprudența au admis în mod constant că, în principiu, în temeiul Legii nr. 10/2001, restituirea în natură nu era condiționată de apartenența bunului la domeniul privat. Situațiile în care bunul nu era susceptibil de a fi restituit în natură, astfel cum acestea sunt reglementate de dispozițiile art. 9 și art. 10 din Legea nr. 10/2001 și de normele metodologice de aplicare ale acesteia, aveau în vedere situația particulară a bunului, fie că acesta nu mai exista, în cazul construcțiilor, fie că acesta era ocupat de construcții autorizate sau de lucrări de interes public pentru care anterior s-a dispus exproprierea. Au fost astfel susceptibile de a fi restituite în natură

---

⁵² Publicată în M. Of., Partea I, nr. 912 din 14 noiembrie 2016.

construcții sau terenuri, care, deși erau evidențiate în domeniul public al unității administrativ-teritoriale, erau “libere” în sensul art. 9-11 din Legea nr. 10/2001.

Pentru a conchide diferit în cazul acordării bunurilor în compensare, apreciem că poate fi avută în vedere interpretarea teleologică a dispozițiilor legale cuprinse în Legea nr. 10/2001 și în Legea nr. 165/2013, în ansamblul lor, prevalând principiul restituirii în natură pentru acele bunuri care, deși aparțineau domeniului public, nu erau afectate de lucrările prevăzute de art. 9-11 din Legea nr. 10/2001.

În plus, apreciem că dispozițiile art. 9-11 din Legea nr. 10/2001 ce reglementează posibilitatea restituirii în natură și a unui bun aflat în domeniul public, sunt norme speciale derogatorii de la regula generală cuprinsă în art. 861 alin. (1) C. civ., potrivit cu care bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În consecință, având în vedere că excepțiile sunt de strictă interpretare și aplicare, se impune concluzia că astfel de bunuri nu pot fi acordate în compensare.

În lipsă de alte detalieri în cuprinsul legii speciale și plecând de la premisa că legiuitorul a intenționat reglementarea unei forme de măsuri reparatorii cât mai apropiate de restituirea în natură, prin care persoana îndreptățită să dobândească dreptul de proprietate asupra bunului acordat în compensare și pe care să îl poată exercita pe deplin, apreciem că prin noțiunea de “bun liber de sarcini” urmează a se înțelege un bun care nu este afectat de garanții sau de alte limitări care să fie apte să golească de conținut dreptul de proprietate astfel recunoscut.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că prin noțiunea de “bunuri disponibile” în sensul Legii nr. 10/2011, al Legii nr. 165/2013 și al Deciziei nr. 12/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii urmează a se înțelege bunurile aflate în patrimoniul entității investite cu soluționarea notificării, mai puțin cele aflate în domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale; totodată, se apreciază că bunul acordat în compensare trebuie să fie liber de sarcini, respectiv să permită exercitarea deplină a prerogativelor dreptului de proprietate.

Opinia participanților la întâlnire:

În ceea ce privește **posibilitatea acordării în compensare de bunuri aflate în domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale**, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În măsura în care atribuirea bunului în compensare reprezintă doar un mijloc pentru a asigura scoaterea bunului din domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale, cererea formulată de persoana îndreptățită este inadmisibilă.

Referitor la interpretarea **noțiunii de bun „liber de sarcini”**, în majoritate, s-a decis nuanțarea soluției propuse în opinia I.N.M., în sensul că această calificare va fi apreciată de la caz la caz, similar analizei realizate de instanță în soluționarea acțiunii în revendicare.

Pentru ipoteza imobilelor ce fac obiectul unui contract de închiriere, măsura acordării în compensare poate fi asimilată ipotezei vânzării bunului închiriat, cu consecința dobândirii de către persoana căreia i s-a atribuit bunul în compensare a calității de locator, aceasta urmând să culeagă fructele civile în calitate de proprietar. A fost reținută și opinia conform căreia, în această ipoteză, condiția ca bunul dat în compensare să fie „liber de sarcini” poate fi interpretată și în sensul unei măsuri de protecție a terților titulari ai contractelor de închiriere.

În toate cazurile, sarcina probei cu privire la caracterul disponibil al bunului și alegerea bunului pretins cu privire la care se face dovada caracterului disponibil aparțin persoanei care solicită atribuirea în compensare.

9. Titlul problemei de drept:

Natura juridică a termenului reglementat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013. Termen imperativ procedural. Decăderea din dreptul de exercitare a acțiunii în soluționarea notificării sau în pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de decizie de compensare. Neafectarea dreptului subiectiv al persoanei îndreptățite la măsuri reparatorii.⁵³

⁵³ Curtea de Apel București.

Materia: civil

Subcategoria: alte categorii de cereri

Obiectul Ecris: Legea nr. 10/2001, Legea nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 33 alin. (1)-(2), art. 34 alin. (1) și (2) și de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Cuvinte cheie: soluționare notificare, termen de decădere, termen de prescripție, măsuri reparatorii.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, entitățile învestite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi și de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, după cum urmează:

a) în termen de 12 luni, entitățile învestite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri;

b) în termen de 24 de luni, entitățile învestite de lege care mai au de soluționat un număr cuprins între 2.500 și 5.000 de cereri;

c) în termen de 36 de luni, entitățile învestite de lege care mai au de soluționat un număr de peste 5.000 de cereri.

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) curg de la data de 1 ianuarie 2014.

Art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 prevede că dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.

Alin. (2) al aceluiași articol prevede că dosarele care vor fi transmise Secretariatului Comisiei Naționale ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data înregistrării lor, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.

În conformitate cu art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care entitatea învestită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

Raportat la alin. (3) al aceluiași articol, în cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

Cu caracter prealabil, precizăm că prin Decizia nr. 85/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept⁵⁴ a fost respinsă, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a civilă, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

1. În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 33 alin. (1) și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, acțiunea formulată de persoana îndreptățită, având ca obiect soluționarea pe fond a notificării formulate conform Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cazul în care unitatea deținătoare nu a soluționat-o în termen, acțiune promovată după expirarea termenului de 6 luni, este prescrisă sau tardivă?

⁵⁴ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 57 din 22 ianuarie 2019.

2. După expirarea termenului de 6 luni, prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, este afectat dreptul subiectiv al persoanei îndreptățite de a obține măsuri reparatorii sau persoana îndreptățită păstrează acest drept?"

În analiza condițiilor de admisibilitate ale sesizării, Înalta Curte de Justiție a arătat că nu este îndeplinită cerința care impune ca instanța supremă să nu fi statuat asupra chestiunii de drept și nici cea referitoare la caracterul nou al chestiunii de drept.

În privința ambelor condiții de admisibilitate s-a făcut trimitere la Decizia nr. 25 din 16 aprilie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 6 iunie 2018, arătându-se că prin această decizie problema de drept referitoare la natura juridică a termenului de 6 luni a fost analizată.

Această ultimă decizie are ca obiect interpretarea dispozițiilor art. II din Legea nr. 368/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013, cu referire la situația persoanelor îndreptățite la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001, care au optat pentru returnarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entitățile investite cu soluționarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, a imobilelor ce formează obiectul notificării. În privința acestor cereri, instanța supremă, prin decizia menționată, a statuat că termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 se aplică în mod corespunzător și în această situație.

Cu referire la natura termenelor instituite prin art. 33-35 din Legea nr. 165/2013, în paragraful 69 al considerentelor Deciziei nr. 25/16.04.2018 s-a reținut că „termenele instituite de dispozițiile art. 33-35 din Legea nr. 165/2013 sunt *termene procedurale legale, imperative sau prohibitive și absolute*”, pentru ca prin paragrafele 70-71 să se arate că pentru calculul acestor termene vor fi avute în vedere dispozițiile art. 181-184 C. proc. civ.

Față de considerentele Deciziei nr. 25/16.04.2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cu privire la termenul instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 și sancțiunea ce intervine în cazul nerespectării acestuia, tot instanța supremă a conchis în sensul că “vor fi incidente dispozițiile art. 185 alin. (1) din Codul de procedură civilă, text potrivit căruia sancțiunea nerespectării termenului este *decăderea*.”

Cât privește dreptul care este afectat de sancțiunea decăderii, în sensul dacă acesta este dreptul subiectiv civil sau un drept procesual, în situația de față, concluzia rezultă din natura juridică a termenului ca fiind un termen de drept procesual, astfel cum s-a stabilit, cu caracter obligatoriu, de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin decizia anterior menționată. Cum termenul a fost stabilit ca fiind unul procesual, atunci și dreptul afectat de termen este tot un drept procesual.

Dreptul subiectiv civil ar fi putut fi afectat numai în măsura în care termenul în discuție ar fi fost un termen de decădere de drept substanțial, în acest sens fiind dispozițiile art. 2545 alin. (2) C. civ., potrivit cu care neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit atrage pierderea lui (...).

În concluzie, în opinia I.N.M., ținând cont de caracterul obligatoriu al dezlegărilor date chestiunilor de drept, termenul reglementat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 este termen legal procedural imperativ, iar, prin împlinirea lui, nu este afectat dreptul subiectiv la măsuri reparatorii, ci exclusiv dreptul de exercitare a acțiunii în soluționarea notificării sau în pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de decizie de compensare.

Opinia participanților la întâlnire:

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în ceea ce privește natura termenului reglementat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

Participanții au apreciat că, în exercitarea dreptului subiectiv la restituirea în natură sau, după caz, la acordarea de măsuri reparatorii, persoana îndreptățită se poate adresa, în temeiul legii speciale, instanței judecătorești în vederea obligării entității investite cu soluționarea notificării sau, după caz, Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, la executarea obligației de a face *intuitu personae*, constând în soluționarea dosarului administrativ, respectiv a celui de despăgubire. Hotărârea judecătorească definitivă prin care o astfel de cerere a fost admisă constituie titlu

executoriu, persoana îndreptățită putând proceda la executarea silită a obligației de a face conform dispozițiilor art. 906 C. proc. civ.

10. Titlul problemei de drept:

Obligativitatea controlului de legalitate realizat de Instituția Prefectului în cazul dispozițiilor emise de entitatea notificată în executarea unei hotărâri judecătorești prin care s-a soluționat notificarea.⁵⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte cereri

Obiectul Ecris: Legea nr. 10/2001

Act normativ incident: art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Cuvinte cheie: control de legalitate, prefect, hotărâre judecătorească, notificare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În problema specificată, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat la data de 20 mai 2019 asupra recursului în interesul legii promovat de colegiul de conducere al Curții de Apel București, prin Decizia nr. 16/2019.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii, stabilind că „în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, entitatea notificată va înainta dispoziția, la emiterea căreia a fost obligată de instanță, împreună cu dosarul administrativ, direct către Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor.”

Decizia nu este redactată la data redactării prezentului punctaj de discuții și va deveni obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial, potrivit art. 517 alin. (4) C. proc. civ.

Opinia participanților la întâlnire:

Având în vedere dezlegarea problemei de drept prin Decizia nr. 16/2019⁵⁶, nu s-a mai impus adoptarea vreunei soluții în privința acestei teme.

Întocmit:

Judecător Delia Narcisa THEOHARI, formator I.N.M.

Judecător Andreea POPESCU, formator I.N.M.

Judecător Camelia Maria SOLOMON, formator I.N.M.

Nadia-Simona ȚĂRAN, personal de specialitate juridică asimilat magistraților, I.N.M.

---

⁵⁵ Curtea de Apel București.

⁵⁶ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 773 din 24 septembrie 2019.